Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ЕРА, 16 май, 1974 шу. • № 59 (5355). • Мах 2 кеп.

ЦIЕ БАЙРАКХ — ВЕДЕНСКИ ХЬУНБОАХАМА

Укх деношка Ведана района хьун болхлой дог гIоздоаккхаш телеграмма кхаьчай Москвера. Российски Федераци профсоюза Центральни Комитетен ЦIе байракхи хьалхара ахчан премии хьожаьй пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера хьалхарча квартал план кхоачашъеча социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхача Веденски хьун боахама коллектива.

Цу боахама коллективо духхьашха яьккхаяц из котало. Укх массехк шера Iалама халача хьалашка болх беш дика къахьегама толамаш доахаш хьабсагIа цу коллектива болхлой.

СОВЕТСКИ ПРАВИТЕЛЬСТВА ВЕХАРАХ

Советски правительства вехарагIа 14 мае официальни визитаца Москве кхаьчав Ливийски Iарбий Республика революционни командоване Совета член, Премьер-Министр Абдель Салам Джеллуд.

Самолета юххе Абдель Салам Джеллуда накъабаьхка бар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин, КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр А. А. Громыко, КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, КПСС ЦК секретарь Б. Н. Пономарев, Ливера Советски Союза посол И. Н. Якушин.

Самолеташ йоссача майдан тIа сийлен ха оттадир, паччахьалкхений гимнаш лекхар.

Советски тIемахой мугIарашта хьалхашка гIолла хьалхIо тIехбаьлар А. Н. Косыгин Абдель Салам Джеллуди.

Аэродромера городагахьа вахха веза хьаша.

Мотоциклистий сийлен эскорт улув а йолаш йоагIа автомашинаш чаккхйоала улицашка майдашка байракхашцен советско - ливийски доттагIал хестадеча транспаранташцен ега яр.

(ТАСС).

ВЕНЕСУЭЛА ПОСОЛ Н. В. ПОДГОРНЕ ТIАЭЦАР

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорне 14 мая Кремле тIаийцар СССР-ера Венесуэла Республика посол Регуло Бурельи Ривас.

ДоттагIал тIехь къамаьл долча хана дийцар Советски Союзаи Венесуэла Республиканеи юкъе цхьана деладу гIулакхаш дегIадоаладара дешаш. Посоло Н. В. Подгорнега дIаелар Венесуэла Республика президента Карлос Андрес Переса яйта послани.

(ТАСС).

КПСС ОБКОМЕ

ХОРЖАМАШ ХУЛЧА ДЕННА ДАХА МАДОАГГIАРА НАКЪАДАХАР ДУХЬА

СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулча денна даха мадоаггIара накъадахар духьа социалистически яхь йоаржаяра «Нефтегазпромавтоматика» яхача къаьсттача проектно-конструкторски бюрон опытни завода коллектива инициатива хьакъехьа.

КПСС обкома бюрос белгалдоаккх КПСС ЦК-ас партега, советски халкъага даьча Iкхайкарало дегаш ураоттадаь болча республикерча къахьегамхоша шоашкара КПСС XXIV съезда решенеш практически чакхъяхара дерригача халкъа юкъарча гIулакха юкъе доагIаш дола дакъа лоацаш хилар. Политически къахьегамей хьинар ихы тIа а айдаьд СССР Лакххехьарча Совете хоржамаш де йолаьча кийчоно. Дукхача къахьегама коллективаша производстверча резерваех пайда дикагIа эцара, социалистически яхь вIаштIехьъяккхара боарам лакхбара ларда тIа производственни хьоккамаш чIоаггIа лакхду.

«Нефтегазпромавтоматика» яхача СПКБ опытни завода коллективо, хIара шера заданеш толаме кхоачаш а еш, 1974 шера 18 апреле чакхъяьнкхар нийслагIча пятилетка 3,5 шера план.

Предприяте шерра беаржабаьб СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара кийчо яр духьа бу политически организаторски болх.

Коллектива творчески низаш социалистически яхь дIахо эргайоахаш тоаяра тIадерзаду партийни, профсоюзни организацеша, боахама кулгалхоша.

Завода коллективо, шоай торонашка а хьежа, керда декхараш тIаийцад, цаьхера инициатива кхайкаяьй: хоржамаш хула ди — 1974 шера 16 июнь продукци арахецареи реализаци яреи ах шера план ханал хьалха кхоачашъярца белгалдаккха.

СССР Лакхехьарча Совете хулча хоржамий сийна къахьегама вахте отта аьнна «Нефтегазпромавтоматика» СПКБ опытни завода коллективо баь тIахьехам хьаллаьцаб Н. Анисимова цIерагIча НГНПЗ № 3 йолча цеха 43-5 установна, Грозненски аьшнабетонни конструкцей завода, ВОГ Грозненски УПП, кхычахьарча белхлоша, инженерно - технически балхаш дераша, гIулакхерча наха.

КПСС обкома бюрос соцам бу:

СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулча денна даха доаггIача тайпара накъадахар духьа социалистически яхь йоаржайра йолаль «Нефтегазпромавтоматика» яхача СПКБ опытни завода (директор нов. Михоник, парторганизаце секретарь нов. Силокин, завкома председатель нов. Негодиев) коллектива инициатива къоабалъе.

«Нефтегазпромавтоматика» яхача СПКБ опытни завода коллективеи республикерча кхыча хьалхалаттача предприятейи инициатива шерра дIайоаржаяра организаторски политически болх бе, промышленноста, гIишлоний, транспорта, юрта боахама, республика халкъа боахама кхыча доакъой болхлошта юкъе СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулча денна даха доаггIача тайпара накъадахар духьа массови социалистически яхь йоаржае, нийслагIча пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера планаши социалистически декхараши толаме кхоачаш а тIехкхоачаш а дара хиланза даргдоаца хьалаш хулийтилга Iалащдеш йола мероприятеш оттаеи чакхъяхеи, цу гIулакха моральни материальни стимулий эррига формаех шерра пайда эца КПСС горкомаш, парте райкомаш, городской районни Советий исполкомаш, облсовпроф, профсоюзий отраслеви обкомаш, промышленноста, транспорта предприятей, гIишлошъеча организацей, колхозий, совхозий юххьанцара партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла е.

СОВЕТИЙ СИЙЛЕН ДЕКХАРАШ

Боккха лоархIам болча событена СССР Лакхехьарча Совете цхьа бутт баьлча хургдолча хоржамашта накъаболх вай берригa советски нах. Лакхехьарча советски парламенте харжа дикагIбарий цIераш яьхай вай халкъо. ХIанз массанахьа чакхдоалаш латт депутаталла харжа оттабаьча кандидаташта регистраци елга. Советски наха даим санна политически къахьегамеи хьинар айлаьча хьалашка дIайолаенный из хоржамашта хьалхара кампани.

СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хиларца дувзаденна айбаьб шоай болх республика моттигерча Советаша а. Цар хьинаре дакъа лоац юртбоахам, культура дегIаккхувлача, бахача наьха хьал тоадеча, цар бытови хьашташ кхоачашдеча. Республика дуккхача моттигерча Советаша дизза кхоачашду бархIазлагIа гулъяьча СССР Лакхехьарча Совета йиълагIча сессе «СССР къахьегамхой Советий депутатий Статусах» тIаийцача Законо хьалхашка оттадаь декхараш. Цар айхха бувзам лоаттабу шоай доазон тIа йолча промышленни юртбоахамеи производствеца, цунах лаьца каст-каста дешаш дувц сессешкеи исполкома заседанешкеи, шерра пайда эц халкъа боахама лоал де аьнна шоашта Закона еннача бокъонех.

Дика кайоал юрта Советий къахьегамхой депутатий харжархой наказаш кхоачашдеча, бахача наха юкъе кхетама болх беча, партеи правительстваи хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбоахача.

Моттигерча Советашка хоржамаш хиначул тIехьагIа республика дуккхача юрташкеи городашкеи керда промышленни юртбоахамеи гIирсаш хьалдаьд, наькъаш дехкад, культураи медицински учреждениеш, быта объекташ хьалъяьй, бахача наьха бIаьш цIеношка газ чуйиллай, ишта кхыдола балхаш даьд.

Дика вIаштIехьбаьккхаб шоай болх Наурски района Калиновски къахьегамхой депутатий станични Совета депутаташа (станични Совета исполкома председатель В. Ф. Зайцев). Шерагара-шерага дегIаухаш, низ болаш хьайоагIа станицера Ленина цIерагIара колхоз. ДIадаха шу юртбоахама массадолча доакъошка планаш тIехкхоачашъеш чакхдаьккхар колхозо. ХIаьта укх шера колхозхоша тIаийца декхараш кхы а доккхагIа, бехктоккамегIа да. Боахама хьалхашка латта дешаш кхоачашдеш доахача толамашта юкъе кIезига дакъа дац станични Совета исполкома а цун депутатий а. Станични Совета дуккхагIа бола депутаташ колхозе къахьегаш ба. Царна дика довз боахама хьалхашка латта декхараш, уж кхоачашдара шоашкара масал а телаш къахьегамхой оарцагIбоах. Исполкома заседанешкеи сессешкеи дешаш дувца увттадеча массазарча комиссешта дика новкъостал ду депутатий йоккхача активо. БIаь совгIа саг юкъевоагIа цунна. Боахаме кулгалдеча дакъа лацарал совгIа станични Совета депутаташа лерттIа йоакхо ю юрт тоаяран хозъяран, бахача наьха хьашташ, харжархой наказаш кхоачашдара, шоаш бахача юрта соцзаконность телха ца яйтара. Укх тIеххьарча шин шера йовзаргйоацаш хувцаденнад станица сибат. Хьалдаь эксплуатаце дIаденна 600 моттиг чуйола культура ЦIа, шин тика, бытови хьашташ кхоачашду комбинат. Участкови больница я станице болх беш, массанахьа асфальт билла наькъаш дехкад, бийсана улицаш сийрдайоахаш лампаш йоаг, ишта кхыдола гIулакхаш даьд. Балха тIа воацаш саг вац, хIаьта кхычахьара ха яьккха е ваха тIавенача сагах шоллагIча дийнахьа хов станични Совете. Уж гIулакхаш депутаташта карагIдувл харжархошца айхха бувзам лоаттабарах, цар хьашташ кхоачашде гIерташ уж хиларах.

Ишта дика бу болх Грозненски района Гикаловски поселкови Совето, Шаьла района Курчалоевски юрта Совето, ишта кхыча городской юртийн Советаша.

Халахете а ишта лелац гIулакхаш массанахьа а. Эсала вIаштIехьбаьккхаб шоай болх Надтеречни района «Гвардейский», Советски района Дачу-Борзоевски, Гудермесски района Брагунерча, ишта кхыйолча юрта Советаша.

Из дIахо ла мегаргдолаш хIама дац, вай берригa мохк СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара накъабодача хана хIаьта а.

Укх шера 515 эзар тонн ялат, 148200 тонн баьцадаараш, 203 эзар тонн шекара свекла, 58900 тонн сом, 43800 тонн коартол, 104 эзар тонн комсаш, ишта кхыйола юртбоахама продукци кхее дош деннад республика юртарча къахьегамхоша. Ишта бехктокхаме а доккхий а да хьайбай продукци яккхара цаькъе тIаийца декхараш я. Вай республика юртбоахама къахьегамхой хIанз уж декхараш кхоачашдара гIулакха мадаггара лара йоллаш боахк. Юрта Советий эггара лоархIам болашагIа дола декхар да царна юккъе хилар, цар хьинар кхы а айдара оарцагIъялар, хьалхашка латта декхараш кхоачашде уж оарцагIбахар, даим яхьа керте хилар. ЧIоагIа лоархIам болаш да тахан къахьегамхошта хьалхашка цар шоай денал, хьинар гойталга, уж шоашта тIехьабахар. Къаьстта терко еш хьажа еза юрта Советаш харжархошта юкъера кхетама болх хьалха ца хиннача тайпара айбара, юрташка цхьаь цаI саг балха тIа воацаш е зулмаш деш ца хилийтара.

Укх шера республика дукхагIа йола юрта Советаш Ерригсоюзни социалистически яхье дакъа лоацаш я. Цудухьа хIанзве я дIаболабе беза цар хьалхара моттигаш яхара тIехьа лоаттабу къовсам. Iалаьмате дукха хургда укх деношка цар баьча балхах тийша. Юххьанцара партийни организацеш, партгруппаш декхарийла я юрта Советий болх лаьгIбалийтаргбоаца гIулакх вIаштIехьдаккха, цунах бола цар бехктохкам лакхбе.

Прикубански Адыге - Хабльски районий дуккха боахамаш шекара свекла дIае доладеннад. Дика тоадаьча даьтта дуж фу. Цхьан ханна тесс минеральни удобренеш а.

Укх деношка дика вIаштIехьбаьнна болх бу «Эркин-Юртский» совхоза механизатораша. Лакха хьувкъам кхебара говзанчаша — шоллагIча отделене кхаш леладераша соахка хIара гектара тIара 342 центнер мерза овлаш гулдир. Укх шера кхы а лакхагIа да цар декхараш. ХIара денна шин агрегатаца 50 совгIа гектар дIаюв укхаза планагIа лаьрхIача 28 гектара меттел.

СУРТА ТIА: «Эркин-Юртский» совхоза шоллагIча отделене шекара свекла дIаювш латт.

К. ТАРУСОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ЯЛАТ ДIАДИЙНА БАЬННАБ

Ялат дIаде бокъонца кийча болаш бIаьстана накъабаьхкар Ачхой - Мартановски района «Самашкинский» совхоза механизатораши, кхыбола кхашка балхаш дераши. Шин ханнахьа дика ремонт яь техника кийча хилар бахьан долаш вIаштIехьдаьлар кхашка арабаьннача хьалхарча дийнахьа денз, къахьегама овсарле лакха йолаш болх бе, агротехниках доагтIача тайпара ялат дIаде. Ишта да цу гIулакхех даьнна беркат: агротехнически дикагIйолча хана 2227 гектар хулача боахама кхашка дIайийна а яьха хIанз планал совгIа дIаювш я бIаьсти юв культураш.

Боккха толам баьккхар хьажкIаш лелаераша. 1320 гектара тIа хьажкIаш дIайийнай. 400 гектара тIа ялата лаьрхIа хьалкхеергья уж. Боахаме цу культура дукхагIа уйла еш хилар хозахета нийсденнадац. 2700 бежан, 7000 хьакха, 12000 устагIа ба совхозе. Пятилетка къоастамбеча шера хьайбаш леладераша тIаийца социалистически декхараш толамца кхоачашдара хилийта деза шоартта доакъар. Из бехктокхамера декхар кхоачашдеча керттера моттиг дIалоац хьажкIаша.

Уж культураш дIаювш йолча 9 агрегата тIа болх беча механизатораша шоашта юкъе хьалхxе денз йоаржайир шерра социалистически яхь. ЛерттIа а шин ханнахьа а уж культураш дIайийна йоахалга дар цун керттердар. Денна итогаш а еш «къахьегама листокаш» тIа, «Молнеш» тIа белгалбоахар хьалхле лелаераш.

Ялата лаьрхIа квадратно-гнездовой хьисапе тIехдика хьажкIаш дIа а йийна хьалхара моттиг яьккхар шоллагIча отделене Хачаров Ахьмад керте латтача звенос. Цун сийна бригада стане цIе байракх, айийр. ТIаийца декхараш толамца кхоачашдир цхьоалагIча отделене Хаджиев ТIаус керте латтача звенос а.

ЛерттIа удобренешца лаьтта хьаьндеш хилча дика хьувкъ хьажкIаш. Цудухьа керттера обработка еш хIара гектара тIа тессай 3 центнер гранулированни суперфосфат. ХIаьта дIаелехьа культиваци еш а 2 центнер минеральни удобрени йиллай кхашка. Цул совгIа, дIаювча хьажкIашца 60 килограмм нитроаммофос а тессай хIара гектара тIа.

Ялат дIадийна даьннад. Цхьабакъда, кхы а шортта де балхаш долаш ба кхашка балхаш дераши механизатораши. ТIаяла йолаеннача шекара свеклана гIулакх де болабеннаб свекловодаш. Боахаме 210 гектара тIа дIайийнача цу технически культура 150 гектара тIа хIанзле а хьалхара обработка яьй. Укхаза белгалваьнна дика къахьегаш ва цхьоалагIча отделенера механизатор Акаев Суьлян.

Укх шера хIара гектара тIара 26 центнер фуалъяьха хьажкIаш, 220 центнер силоса доакъар, 240 центнер шекара свекла чуэпа дош деннад совхоза къахьегамхоша.

Г. ГРУЗИН.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛЧА ОКРУЖНОЙ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕШКА

СССР Лакхехьарча Совете депутаталла харжа кандидаташ оттабеш чакхъяьннача къахьегамхой юкъарча собранией протоколашкеи организацеша шоаш белгалбаьхача округашка гIолла депутаталла харжа оттабара раьза хиларах кандидаташа язъяьча заявленешкеи хьажа а хьежа «СССР Лакхехьарча Совета хоржамаш дара Положене» 63 статьяга хьежжа СССР Лакхехьарча Совете депутаталла харжа кандидаташ оттабеш окружной хоржамий комиссеша регистраци яьй:

Бреславский Борис Ивановича, 1933 шера ваьча, «Октябрьнефть» НГДУ мехкдаьтта доаккхача оператора, КПСС члена, оттаваьв «Октябрьнефть» НГДУ болхлой, инженерно-технически болхлойн гIулакхерча наьхеи юкъарча собране № 415 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла Союза Совета хоржамаш дара.

Бисултанов Жамлайлана, 1937 шера ваьча, пищевой машиностроене завода слесарий-сборщикий бригада бригадира, КПСС члена, оттаваьв аргунски «Пищемаш» завода болхлой, инженерно-технически болхлойн гIулакхерча наьхеи юкъарча собране № 416 йолча Гудермесски хоржамий округе гIолла Союза Совета хоржамаш дара.

Даьрбекова Зина Тагировнайна, 1950 шера яьча, Назрановски района «Октябра 40 шу» совхоза дояркана, ВЛКСМ члена, оттаяьй Назрановски района «Октябра 40 шу» совхоза болхлой, юрта боахама специалистий, гIулакхерча наьха юкъарча собране № 417 йолча Сунженски хоржамий округе гIолла Союза Совета хоржамаш дара.

Герасимов Иван Александровича, 1921 шера ваьча, Къилбаседерча эскара группа командующена, КПСС члена, оттаваьв Нохч-ГIалгIай АССР «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода, В. И. Ленина цIерагIча Астрахански судоремонтни завода болхлой, инженерно-технически болхлойн гIулакхерча наьхеи, Астрахански областа Кирова цIерагIча колхоза колхозхой юкъарча собране № 7 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла РСФСР-ра Къамий Совета хоржамаш дара.

Михалков Сергей Владимировича, 1913 шера ваьча, РСФСР писателий Союза правлене председатела, КПСС члена, оттаваьв Грозненски ремонтно-механически завода болхлой, инженерно-технически болхлойн гIулакхерча наьхеи юкъарча собране № 668 йолча Ленински хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-ра Къамий Совета хоржамаш дара.

Черкунова Лидия Кузьминичнайна, 1945 шера яьча, Грозненски химкомбината аппаратчикана, КПСС члена, оттаяьй СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химкомбината болхлой, инженерно-технически болхлойн гIулакхерча наьхеи юкъарча собране № 669 йолча Заводской хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-ра Къамий Совета хоржамаш дара.

Фролов Василий Семеновича, 1914 шера ваьча, КПСС ЦК машиностроене отдела заведующена, КПСС члена, оттаваьв Ленина орден лелаеча Къилбаседа Кавказски машинаькъа Грозный станце вагонни депо болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наьха юкъарча собране № 670 йолча Октябрьски хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-ра Къамий Совета хоржамаш дара.

Апряткин Семен Семеновича, 1911 шера ваьча, КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара, КПСС члена, оттаваьв Октябрьски Революце орден лелаеча «Старогрознефть» НГДУ болхлой, инженерно-технически болхлойн гIулакхерча наьхеи юкъарча собране № 671 йолча Старопромысловски хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-ра Къамий Совета хоржамаш дара.

Алтунин Александр Терентьевича, 1921 шера ваьча, СССР граждански оборона начальника, СССР оборона Министра заместитела, КПСС члена, оттаваьв Грозненски шурий совхоза болхлой, юрта боахама специалистийн гIулакхерча наьхеи юкъарча собране № 672 йолча Грозненски юртарча хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-ра Къамий Совета хоржамаш дара.

Алакаев Хьамзата, 1926 шера ваьча, Гудермесски района «Октябра 40 шу» совхоза тракторно-кхаш лeладеча бригада бригадира, КПСС члена, оттаваьв Гудермесски района «Октябра 40 шу» колхоза колхозхой юкъарча собране № 673 йолча Гудермесски хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-ра Къамий Совета хоржамаш дара.

Эсмурзиев Шарпудин Хамидовича, 1942 шера ваьча, Малгобекски бурув деттача балхий управлене буруа деттачоа, КПСС члена, оттаваьв Малгобекски бурув деттача балхий управлене болхлой, инженерно-технически болхлойн гIулакхерча наьхеи юкъарча собране № 674 йолча Назрановски хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-ра Къамий Совета хоржамаш дара.

Аржинт Клавдия Ивановнайна, 1946 шера яьча, Шелковской района Менжинске цIерагIча колхоза комсаш лелаеча бригада бригадира, ВЛКСМ члена, оттаяьй Шелковской района Менжинске цIерагIча колхоза колхозхой юкъарча собране № 675 йолча Наурски хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-ра Къамий Совета хоржамаш дара.

Храмов Петр Викторовича, 1949 шера ваьча, Карабулакски химически реагентий завода воккхагIволча аппаратчика, КПСС членалла кандидата, оттаваьв Карабулакски химически реагентай завода болхлой, инженерно-технически болхлойн гIулакхерча наьхеи юкъарча собране № 676 йолча Сунженски хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-ра Къамий Совета хоржамаш дара.

Умхаджаева Малика Салаудиновнайна, 1950 шера яьча, Урус-Мартановски района «Горец» совхоза дояркана, ВЛКСМ члена, оттаяьй Урус-Мартановски района «Горец» совхоза болхлой, юрта боахама специалистий, гIулакхерча наьха юкъарча собране № 677 йолча Урус-Мартановски хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-ра Къамий Совета хоржамаш дара.

Демильханова Мария Заулиновнайна, 1939 шера яьча, Шалински района Мескер-Юртовски юкъерча школа директора, КПСС члена, оттаяьй Шалински района Мескер-Юртовски юкъерча школа коллектива болхлой юкъарча собране №678 йолча Шалински хоржамий округе гIолла Нохч-ГIалгIай АССР-ра Къамий Совета хоржамаш дара.

ГРОЗНЕ ПРЕДПРИЯТЕША БИЪ БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ИТОГЕХ

Вай республика дукхагIйолча промышленни предприятей коллективаш нийслагIча пятилетка диълагIча, къоастамбеча шера дика къахьегама толамаш доахаш хьайоагIа.

Арахийна продукця маьхал яккхара йола пачхахьалкхен биъ бетта план дика кхоачашъяьй В. З. Мельниченко кулгалдеча Н. Анисимова цIерагIча Новогрозненски мехкдаьтта чаккхдоахача завода коллективо, Л. А. Шилов директор волча СССР 50 шу дизара цIерагIча химкомбината коллективо, А. И. Бабаджанов керте латтача швейно - производственни коллективо, Ю. А. Ахвердяна кулгалдеча гормолкомбината коллективо.

Дукхача промышленни предприятеша къахьегама овсарле даим лакхъеш хилар бахьан долаш продукци хьалхарчул дуккха дукхагIа арахец. Царех я Грозненски кондитерски фабрика, специальни проектно -конструкторски бюро опытни завод, чхьагIара - коньячни комбинат, ишта кхыраш а.

Цхьабакъда, юкъера лаьрхIача города промышленноста производственни план 99,9 процент мара кхоачашъяьяц. Промышленноста нийс предприяте шоай продукци маьхал яккхара план кхоачашъяьяц. Царна юкъе я нов. Чичука кулгалду № 2 йола гIишлой материалаш арахеца комбинат, нов. Филяев директор вола кога гIирс бу фабрика, нов. Болотова кулгалду А. Шерипова цIерагIа йола завод, нов. Пасечник управляющи вола производственно-товарни контора, нов. Лещенко директор вола пивоваренни завод, нов. Дахкильгов начальник вола карьероуправлени, нов. Гапархоева кулгалду № 4 йола маьхк еш йола завод, нов. Глоба директор вола макаронни фабрика. Цу предприятеша планагIа арахеца езачул цхьа эзар сома маьха продукци кIезигагIа арахийцай.

Промышленни предприятеша производственни планаш кхоачашъяр Iалашделга боахамий кулгалхой керттера декхар да. Царца цхьана из декхар кхоачашде тIахьийха я партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш.

В. ПОЛИТОВ.

ДЫНАХ ЮХЕДИСАЧА ВОЧА ГIУЛАКХАШТА ДУХЬАЛА

НИКЪ БЕХХА ЛОАРЗАГIБАЬННАРАШТА

Ахкаш балхаш эггара сихденнача хана ГIордала юрта нийсъелар Ножай - Юрта райисполкома председатель Батаева IайнаI. Йоккха гIар айнь юрта юкъерча новкъа гIолла йодача цхьан наьха тоабана тIанийсъелар из. «Був-бува» яхаш фата еттар цар. Пхьарсаш хьал а ухийташ урагIкхувсалора цунна юкъера нах. Шунах наха оттадаь цхьа сакъердаме ловзар а тарденна цунга хьажа безам бахар Батаева IайнаIий. Наха юхаяькхар из. ГIалат яьнна хиннаяр председатель — уж венна саг дIаволла болха Чиммирзий мурдаш хиннабар...

Фаташ еттаращца дIадахача шера хинна къамаьл юха кердадаьккхар райисполкома председатела нов. Батаевас, ГIордала юрта Совета укх шера хиннача сессе ше доклад еш. Ший бахьан доацаш дацар из кертагIдаккхар. Халкъа боахам дегIабоалабара декхараш кхоачашдара даькъе районе эггара тIехьаюсарех я укхаза ра С. М. Кирова цIерагIа йола колхоз. Цо дIадахача шера кхоачашъяьнзар ший план: ПланагIа 35 тонн тхьамка дIадала доагIача 14 тонн мара яланзар, вешта аьлча, кхыча колхоза звенос миссел мара Хьайбаш Iай эшача доакъарца Iалашданзар, бахкача бIаь Iаттата тIехьара 45 Iаса мара кхедандзар ХIаьта ялат даккхара план а кхоачашъяьнзар.

Кхыча юртачул вогIа хьалаш а лаьтта а да ала йиш йолаш бац цу юртара колхоз-хой. Цу юрта Советера Хьаьшки - Мохк яхар миссел яц СогунтIара отараш. Кирова цIерагIча колхозе баьчул 30-аза дукхагIа пайда баьккхаб пигарча цхьан бригадас. ХIаьта бригаде 52 болхло мара вац.

ХIанад из иштта? Эггара хьалха из да нах Iехабе гIертараш, жуккаргаш, юкъарча рузкъа каеттараш хилар бахьан долаш. Кхоачам ба цига доагIачул совгIа лаьтта леладеш 73 саг ва аьлча а. Цул совгIа, колхозе болх беш воацаш вахаш 70 саг ва.

Къаьстта холу ГIордалой юрта Совета чуйоагIача юрташка къаьнача замах юхедисараш. КIезига бац укхаза дынах дола советски законаш телхадераш, общественчи балха юкъе дакъа ца лоацараш, шариIатеи Iадатеи гIулакхаш леладе гIертараш.

Керттерча даькъе цунах лаьна дар ГIордалой юрта Совета сессе дийцараш. Цу Совета чуйоагIача юрташка я Кунта-Хьажийн Чиммирзийн мурдий йиъ тоаба. Царна керте латт Идалов Муршади, Яхихаджиев Iумар - Хьажа, Куклаев Джума, Абубакаров Муса. Уж ба мурдий тхьамадаш. Цар шоашта тIехьаваьккхав 150 гаргга саг.

Чиммирзий мурдий кулгалхо ва Идалов Муршади, цар цунах молла а лоархI. Шоаш вIашагIкхийттача цо мурдашка дувц бусалба боацача нахаца гIулакхаш ма леладе, царца барта ма хила яхаш, вешта аьлча кхыча къамех бола нах ца безийтара уйла йоаржаш. ЧIоагIа хестадеш дувц Мухьмада пайхамар низ болаш, хьинар, денал долаш хиннав, яхаш. Мурдаша шоай бераш мурдий тоабана юкъаоза деза яхаш хьехамаш ду, кагирхой дына уйлашна тувлабе гIерт.

Яхихаджиев Iумар - Хьажа Кунта - Хьажий мурдий тхьамада ва. Вай вахаре хула дерригга кердадараш чIоагIа гоама да цунна. Дына духьал мел долчунца къиза къовсам лоаттабе беза, яхаш кхайкаду цо, кхерам тIатувс дына Iоткъама кIалкара бовла гIертараштa.

— Дына хийрадовларах «весача дала» къемат дийнахь доккха таIазар дергда шоана, — йоах цо.

Iалама а общества а явленеш цо йоашх дына хьехамца. ДIалахача шерашка этта хинна йокъал нах далла хьалхашка Iаьса хиннадаь эттай яхаш хьехамаш дора цо ГIордалой юрта бахача наха. Из духьал ва берашка школе дешийтара. Из ха а ца йоаеш болх бвь пайда бе беза, йоах цо. ХIаьта шеи ший дезали-м бац цун болх бара тIера. 1951 шера ваь цун воI Абург дIадахача шера цхьаь дийнахьа колхозе балха ваханзар.

Кагирхой вахар дына наькъаца хилийта гIерт из — саг йоалае еза духхьала шариIатa наькъаца, яхаш хьехам бу Iумар - Хьажас.

Ший тоабан мурдех болча наьха цIагIарча гIулакхашта а доал де гIерт Куклаев Джума. Чиммирзий мурдий тхьамадас мурда Кудиев СаIида дийккар цо ший йоI школе дешаухийтилга.

ЧIоагIа во лоархI мурдий тхьамада Абубакаров Мусас общественчи къахьегама юкъе дакъа лоацаш вола саг. Из хьехам бу цо ший дезала а. Ткъо шу даьннача цун воIа дIадахача шера колхозе цхьан дийнахьа болх банзар.

Иштта да мурдий тхьамадий хьехамаш.

Хьожаргда вай царна тIехьабаьннараш малашб. Царех цхьабараш хьоаха ца бича нийса хургдацар.

Мурдашта юкъе ва Бас-ГIордалара Абдургаджиев ИбрахIим. Сийлахь - боккха Даьхен тIом лаьттача хана Советски Эскарера ведда цIа а вена, цо вIашагIтехар банда. Цо а цунца бараша а Ножай - Юрта районе Советий Iаьдала духьалара хIамаш леладир. Из бахьан долаш лаьца 10 шу суд текхай цо. Из иштта дале а, хIанз саго хьоахадац, бакъда ИбрахIим ше-м вац из нахa дIа ца довзийтача Iергволаш. Цунна суд еча хана бакъдоал тешал дарах Мамаевга дов хьийна лел из, вувргва яхаш кхерам тIатувс.

ИбрахIима культех дола закон телха а деш, мурдаш зерата бийсана вIашагIбетт, кагий нах мурдашта юкъевоз. Цо мурд вир зIамсагах Саадулаев Мохьмадах.

Абдургаджиевца банде хиларах 10 шу суд текха ва Айдамиров Шайхи а. Бакъда цо а кхетаваьвац из мурд.

Дика вовзаш ва ГIордалара Чиммирзий мурд Муталиев Мохьмад. Шайца цхьана вирдах болча наха фаташ еш ва из. Колхозе болх беш цкъа мангал, цел, бел бе елла кулгах цонк яьннаяц цунна. «Из сенах вах? — аьнна хетадала тарлу. Фаташ еш доаккхачох вах.

Чиммирзий чIоагIа мурдаш ба МутаевгIар Ахьмад, Мохьмад, Хьумайд. Дына культех дола законаш телха а деш, шоаш болча мурдаш чу а кхувлаш, царга далла гIулакхаш дайт цар. Мурдашта юкъе доах цар цхьадола бераш а.

МутаевгIар наггахьа мара колхозе балха арабовлац. Цу вежараша цхьаккха бокъо а йоацаш совлен лаьтташ лийлад.

Района кулгалхоша шоашта магийтаргдоацилга дIахайта доллаше а, 6 гектар дола совлен лаьтта дIа ца хецаш багIа цу юртара цхьабола нах. Царех ба Ахматов Iабдурахьма, Шелев ШахIран, Тахаева Эсет, Баймурдаев Шеди, Маазов Саьби.

Колхоза вахара юкъе дакъ лацац Куклаев Оалхазара, Висхаджиев Ахьмала, Шелев Вахита.

КIезига ба ГIордалой юрта Совета чуйоагIача юрташка дынах тешараштa юкъе хьохкаме къахьегаш бола нах. Дына культех дола законаш телха а деш, общественни балха юкъе дакъа а ца лоацаш, вай заманца тарлургдоаца гIулакхаш леладу цар. Из бахьан долаш жоп хьадеха деза царгара. Сессе шоаш дaьча къамаьлашка эгIазлонца дийцар царех дола дош Кирова цIерагIча колхоза партбюро секретара Касумов Iаьдиза, исполкома члена Асталов Iаьдиза, депутата Мицаев Вахас, Шоптарарча юрта Совета председатела Басаева Манаша.

Сессе хиннача къамаьлий уйла еш, белгалдаккха лоа советски законаша ды а ды лелабар а дехкаш ца хилар, венна саг дIаволла, из дагалаьца гIулакхаш дар социадеш ца хилар. Бакъда Кунта - Хьажийн Чиммирзийн мурдаща телхаду дына культех дола законаш. Венна саг дагалаца гIулакх деш хилара сурт а уттадеш, ламазаш, зикараш де, фата етта вIашагIбеттaлу уж. Дына керте латтараша деш дола хьехамаш дар бахьан долаш, бахача нахах дикка дукхагIдола дакъа дына Iоткъамах мукъадаьнна ца хиларах хьинаре къахьегалургдола нах колхозе болх ца беш ба.

Из да юртарча активисташа бахача наха юкъе беш бола кхетама болх лерттIа ца бар. Цу юртарча коммунисташа, комсомольцаша, депутаташа, хьехархоша, культурно-просветительни учреждений болхлоша беррига шоай низ, хьинар, денал, шоашта ховр дIадала деза цу юртара нах дыно беча Iоткъамах паргIата бахара. Из да таханарча ден керттера декхар.

Х. ЯХЬЯЕВ.

ЗАКАРПАТСКИ ОБЛАСТЬ. Ужгородски районерча Горьке цIерагIча колхозе болх беш я меша конвейер. Гурахьа дIабийна хинна рапса хIанз, мошa йолча хана, чуэцаш латт. Буц дика хьийкъай.

Шортта витаминаш йоахка доакъар доагIа хьайбаш лелаяеча ферме.

СУРТА ТIА: рапса хьокхаш латт.

Л. КОВГАНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Фотоинформаци

ХОРЖАМАШКАРА ХОРЖАМАШКА

СССР Лакхехьарча Совете хьалха хоржамаш хилча денз дIадахача диъ шера чухь доккхий хувцамаш хиннад Гудермесски района «Джалка» яхача поселке. Укхаза асфальт билла тоаьй Ленина улица, жагIа биллаб Советская, Мичурина, Калинина, Школьная яхача улицашка, поселка массе цIеношка сийрда йоаг Ильича лампаш, кIезига болх баьбац поселкови Совета депутаташеи активисташеи баха нах хица Iалашбара гIулакхa а. ДукхагIа долча коашка хий хьачуделлад.

— ДIахо йодача хана а дукха болх бергба оаха бахача цаьха вахара аьттув беш дола гIулакхаш чакхдахара, — йоах поселкови Совета председатела заместителa А. Эдилова. — Тха поселке болх беш шиъ берий беш я. Уж кхоачамболаш яц. Цудухьа цхьы цхьаькха а берий беш хьалъе йолаергья тханцига укх шера, иштта хьалъергья промышленни товараш доакка тика, кхыйола объекташ. ХIанз Транспортни яха улица тоаеш да тхо. СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хула ди хьатIакхачалехьа тоаяьи хозъяьи хургья тха поселок.

М. РАДОВ.

ХАБАРОВСКИ КРАЙ. Хьалха машиннаькъа составаш Амурах паромаш тIа оттаьи Iайша тIа гIоллеи дехьайоахаш хиннача моттиге тIий туллаш латт. Цо океана тIа кхоачаергья Iалаьмате йоккха Транссибирски машиннаькъа магистраль.

Опыт йолаш болча тIаьш техкараша дика лард еллай нана Амур карадерзадара. Наьха хьинар юхатохаш е унзаре доагIача Iаьржача хиво а, е морцаш эттача шелало а, е ша болабаларо а.

1975 шера йистедала дезаш да балхаш. Цхьабакъда гIишлонхоша встречни план тIаийцай — 1974 шера декабрь бовш Москвера йоагIа эггара хьалхара поезд тIаь тIа гIолла чаккъяккха. Цар дош чIоагIа хул. Цунна тешал ду социалистически яхье коллективо яькхача карара кара телача кхаь цIеча байракхо.

СУРТА ТIА: «Главмосстроя» № 26 йолча тIаьш техкача отряда начальникаца Н. Д. Сентюринца (юкъервар) цхьана йистеьннача пролеташка хьожаш ба Е. П. Ставницке бригадера монтажникаш.

Ю. МУРАВИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

АХ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Сунженски района «Победа» колхоза коа тIара оалхазараш леладераца 25 апрель тIаккхачаш кхоачашйир паччахьалкхенга фуаш дохкара ах шера план. Иштта, ах бетта планагIа 610 эзар дохка дезаш хиннаяа 750 эзар фуъ дехкар.

Колхоза коа тIара оалхазараш леладерий сийна керттерча усадьбе. ЦIа байракх айъяьй, баьккхача толамца даькъалбувцаш «Молния» листок арахийцай.

Из толам миштa баьккхаб, хIаьта коа тIара оалхазараш леладеча ферма коллектива болх миштa вIашIехьбаьккхаб дувца дехар дир оаха цу ферма заведующега Зимарина Ольга Ивановнайга.

— Ер я аьнна цхьаккха къайле яц оаха баьккхача толама, — йоах Ольга Ивановнас. — Керттера дар да ферма берригача болхлоша шоай декхараш дика, цхьа барт болаш кхоачашдеш хилар. Ферма помещенеш дика. Iалашдаь доакъар тоъамболаш хилар толам баккхара кхоачамболаш дац, нагахьа санна коллективе барт, цхьоагIо ца хилча, хIара болхло селханчул тахан дикагIа хьокхамаш гойташ къахьега безам болаш ца хилча. ХIаьта тха коллективера хIара коа тIара оалхазараш леладер, ше хьабеш бола болх бехктокхаме хеташ къахьегаш ва.

Укх шера социалистически декхараш тIаэцаш тха коллектива берригача болхлой цхьа уйла яр — ферме йоакка продукци дIадахача шера хиннaчул алсамъяккхар, дIабода мах лохбар, боаккха пайда лакхбар.

Декхар тIа а ийца из толамца кхоачашдора шу доладеннача хьалхарча бетта мероприятеш вIаштIехьъяьхар. Зооветеринарни бокъонаша дIадеххача тайпара оттадир котамаш кхабара, царна Iунал дарa гIулакх.

Котамаш кхабара рационe комбидоакъарал совгIа минеральни, витаминни доакъараш юкъедоаладир. Котамашка дукхагIа фуаш дайтара лоархIаме да искусственно ди дIаьхдер. Из гIулакх Iай, бIаьстан юххье электрически сердалон новкъосталца вIаштIехьдоаккхар оаха.

В. ШЕВЧЕНКО.
Сунженски района «Победа» колхоза дукхатиражни газета секретарь.

ПРОИЗВОДСТВА ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЛАКХЪЯРА НАЬКЪА ТIА

Торонашка хьежача

Пятилетка лаьлагIча шера хьинар айдаь къахьегара партега, советски халкъага КПСС ЦК даьча Кхайкарало тIахьех производства йолаш йолча резервах дукхагIа пайда эца, эффективность лакхъе.

Цу резервах дукхагIа пайда эцара шоай беррига низ тIабензабаь къахьегаш я «Чечингстройтранс» объединене капитальни ремонт еча цеха коллектив а.

Автомобилаштеи агрегаташтеи капитальни ремонт еш дIадодача алапехи, запчастехеи, кхыйолча материалехеи дукхагIа пайда эцара чIоагIа терко еш ба цеха болхлой.

Автомобилай ерригa оатхалаш цхьан хана тишлац. Царех цхьаща яраш кIезиг-дукхатоа а яь юха а балха юкъе йоалае йиш йолаш хул. Уж тишъенна оатхалаш тоаяра нийца оборудовани а, технологически процессашта яь разработка а я цехе.

Цехе вIаштIехьдаьккхад ЗИЛ-120 яха двигателий коленчати валаш тоаяр, кастта ЗИЛ-130 яхача двигателашта эшаш йола коленчати валаш тоае йолалургйолаш я цеха коллектив. Из процесс вIаштIехьъяьккхаро кхы керда валаш хьатIаэца ца езаш моторашта ремонт елга Iалашду.

Автомобилий хьалхашкарча тIийна балкаш тоаяра йола технологически процесс оаха карaерзаяро уж оатхалаш а ийе ца езаш йолаш хул цехе. Нагахьа санна ЗИЛ- яхача автомобилий хьалхашкарча тIий цхьан балка мах 15 сом и 20 кепиги хилча уж тоаеш тха дIабода мах 4 сом гаргга мара бац.

ГАЗ, ЗИЛ яхача автомобилий тIехьашкарча тIийха йоахка турбаш, чархаши тишъенначул тIехьагIа юхаметтаоттаяр бахьан долаш цу оатхалех массехказа пайда эца вIаштIехьдоал тха. Иштта оаха тоаяьча автомобила болх бе боагIача тайпара дика а бу.

Дуккхача хана ГАЗ-51 яхача машина передачай кIопилга картер тишъелча дIаккхувсар. Цу тайпара оатхалаш ца хилар бахьан долаш ремонт яра гIулакх доагIача тайпара дIадоданар.

Уж оатхалаш тоаяра йола технологически процесс вIаштIехьа а яьккха цхьоалагIа май тIаккхоачаш цар хьалхара парти юхаметтаоттайр цеха коллективо.

Кердача автомобилашка дукха я кIала сплавах яь оатхалаш. Цу тайпарча сплавах яь оатхалаш юхаметтаоттаелга чIоагIа чоалхане гIулакх да, цудухьа уж дукххача хана денз тишъелча дIакхувсаш яр. ХIаьта дукха ха йоаццаш цехе тоае йолаяьй ЗИЛ-130 яхача автомобилий распределительни шестерний кепаш, блокай кортилгаш, ИФА яхача автомобилий генераторий кепилгаш, ГАЗ-53 яхача автомобилий двигатела блокаш.

ХIара бетта тха цеха коллективо кхера лаьрхIача 4 эзар сома мaьха тишъенна оатхалаш юха кердайоах. Цу гIулакхо вIаштIехьдоалийт цеха производства кхоачамбоацараш дIадахарал совгIа, объединене гаражашта новкъостал де а.

Чархий дискаш тишъелча чIоагIа хьовзаэ хулар тха гаражашта, хIанз, тха цехе уж дискаш тоаяра йола технологи производствана юкъеяр бахьан долаш дискаш ца хиларах цхьаккха автомобиль латтийсац болх ца беш.

Дукха тайп-тайпара оатхалаш хьаю цехе. Уж цхьаща йола оатхалаш оахош хьаярал совгIа, металла чIоагIа кхом бу оаха. Оатхалаш юхаметтаоттаеш болх дикка аттача боакх полуавтоматически сварка производствана юкъейоалаяр бахьан долаш.

Цеха болх дикагIа вIаштIехьбаккхара чIоагIа лоархIам болаш да цхьан професех болх баь ца Iеш, болхлошта массехк говзал йовзаш хилар. Иштта, массехк балха говзал йолаш, производствана хьалха латташ ва автослесарь, 1973 шера Ерригсоюзни социалистически яхье котало яьккха вола А. Чебров, слесарь-сварщик И. Петрухин, иштта кхыбараш а. Укх шера хьалхарча биъ бетта продукци арахецаро план 101,2 процент кхоачашъяьй цеха коллективо, къахьегама овсарле планагIа йоагIачул 1,7 процент лакхъяьй, 0,8 процент алапи кходаьд.

Пайда эцанза кхы а дукха торонаш я тха цехе. Цу йолаш йолча торонех кхы дIахо а дукхагIа пайда эцара шоай беррига низ тIабахийта къахьега дата ба цеха болхлой.

В. БЕСЧЕСТНЫЙ,
«Чечингстройтранс» капитальни ремонт еча цеха начальник.

Библиотекаца доттагIал леладу

Диъ шу да № 2 йолча теплоэлектроцентрала болхлоша А. П. Чехова цIерагIча республикански библиотека болхлоша доттагIал леладу.

Библиотека болхлоша касткаста предприяте а баьхке литературни сайренаш, книжни обзораш, книжкаш дешарий конференцеш чакхйоах. Дика кийчйир книжкай тематически выставкаш: «Вай заманхо — советски писателий произведенешка», «Болхлочун кхоъ-сибат вай ханарча литературе хьахьоккхар», иштта кхыяраш.

ТЭЦ-а энергетикий дег чу дужаш къамаьл хилар «Барабинские повести» яхача Сартакова книжках лаьца.

Котало яьккхача Денна, 9 мая, хетаьь литературни сайре хилар предприяте. Сайре дIайолалуш къамаьл дир ТЭЦ-2 директора нов. Маймескулова.

Берлин йоаккхаш тIема тIехьарча денэех лаьца дувцаш долча «Иштта хиннад из» яхача Мержанова яздаьча книжках лаьца къамаьл дир грозненски № 38 йолча юкъерча школе истори хьехача М. М. Колбасинас.

ТIема шерашка Даьхе бахьан шоаш лоаттабаьча къовсамах лаьца дийцар ТЭЦ-а болхлочо Шкреда, газоэлектросварщика Бадасяна, иштта кхычар а.

Цул тIехьагIа Р. Рождественске, Бергольц Ольгас язъяь стихаш йийшар библиографаша Демчук Валентинаси, Флейшина Ольгаси.

П. ПОПОВ.

ТХА ЦIЕ ЛАЬТТА

НАБЕРЕЖНЫЕ ЧЕЛНЫ

Кхо шу хьалхагIа Набережнера вера со КамАЗе — тайге керда автонаькъаш дехкаш вар со. Цул хьалхагIа а ваьгIаваш со телевизора хьалхашка а хайна локъамаш юаш. Баркал хилда эскара — цига Iомайир аз гIишлонхочун говзал.

Эскарера цIавеча Украине нийсвелар со, керда кIора шахташ хьалъеш, цул тIехьагIа Кустанае эрий дада лаьтташ оахаш хилар. хIанз йовзаш йола «Тересекский» совхоз юлаш хилар Семиозерни районе, хIаьта Кзылкумий гIомарашка — дошув доахарий город Зеравшан... хIанз КамАЗе венаь.

ДагадоагIа сона, йоачан йолаш ди дар, декабрьски лоа хьеккар. Гонахьа мел дола хIама акха, дог ца хьоасташ дар, цу тIа а бийса яккха моттиг яцар — Iалаьмате дукха нах бар хьатIаухаш. Юххера а, бийса дIаяхьа алхха цхьа моттиг нийсъелар сона — «Сантехдеталь» яхача завода цех. Цхьан дикача саго «Отель» «Мечта» аьнна цIи тиллаяр цунах. Казарме санна латт менгеш, чемоданаш, рюкзакаш, транзисторни приемникаши бераши Iех. Балха дIаязвалиша цхьаши ди даккха дезаш дар укхаза Iаш. Со шекваланзар, тхьовра йийца Зеравшан дагаехар сона: цига яьссача ара, уьгIача миха кIал, лергашка, мерий чу, бIаргашка, барзкъашта кIалгIолла чухьеккаш гIум а йолаш, наха щит оттаьяр тIагIолла даь укх тайпара йоазув а долаш: «Укхаза партена ларагIа халкъа кулгашца хьалъергья город Зеравшан» — тIаккха, щита юхера дIахо а даьле, оахош тхоашта тIоараш тохар. Цига а акха дар гобаьккха мел дола хIама, къаьнарча книжкаш тIа юаца дунен йист санна: дIахо воде — каьхатех чугIортба корта, бIарга са доаде санна къаьга сийна дуне гургда, Iалаьмате йоккхий сийнеи цIеи чархаш а кхесташ, уж кхестаеча оасашта меттел селаIадаш а долаш... Цхьабакъда уж чархаш яц дуне кхестадераш! Шок етташ Iаьржа мух хьеккар, щит эгар, цхьабакъда цул тIехьагIа кхы хIама новкъа доацаш город а хьалъэттар, кIэй кочамаш а йийха нах а болабелар... «ХIама дергдац!» — оалар аз сайца, хьогбола камазовцаш теркалбора. Яьхка хьаэттар вагончикаш, вагончикашта тIеххьа кIайча морхашкахь урагIъяхар зданеш, хIаьта цул тIехьагIа денз дIа гонахьа мел дола хIама цхьатарра айдала доладелар, кхыметтел Кавказе гаргарча нахага кхухьийтача письмош тIа язде а ца кхоавеш, селлафа сиха — цхьа письмо яздеча юкъа кхо улица хьахулар... Телеграммашца мара кхоавергволаш дацар.

Цхьабакъда телеграммаш язъе а ха йисанзар.

НАУРБИЕВ Умат-Гири,
автоскреперистий коммунистически къахьегама бригада бригадир

1970 шу доладеннача юххье а тIехьа техникага хьежаш дар тхо. Грузчикалла, плотникалла, бетонщикалла балхаш дора оаха. Атта мичад из — цхьоалагIча класса шофера удостоверени киса а доаллаш, цементах дизза гали текхаде е бIоагIий керчаде. Цхьабакъда укхаза вIашагIкхийтта нах иштта бар — моттигашкара адара тIера болацаш. Цу нахах маларо дувца хоза къамаьл тоъац сона.

...Автоскрепераш хьакхаьчача хало хьийгар оаха — шофераш ма дий тхо, автоскреперисташ мичад. Вешта автоскрепераш шоаш а яцар хIаьтта, 1970 шера, мара арахеца йолалуш. 1970 шеррала Могилевски заводо керттерча даькъе арахецаш хиннар подъемни оборудовани, цеховой кранаш яр. хIаьта хIанз дуккха арахеца йолаяьй скрепераш. Къаьнарча «МАЗ-529» яхачоа когаметта хьаэтта кердача марках йола «МОАЗ-546П» — тIехдика, чIоагIа, атта, хьаштдолчахьа лостае а йиш йолаш, масса машин я. Цхьабакъда оаха тIехьагIо мара кхетаданзар из. ХIаьта хьалхарча деношка...

ДагадоагIа сона 3 май, КамАЗа хьалхара бIаьсти. Гаьнна дIахьежача бIаргагуш Iангара баьнна сийна бай. Тхона хьалхашка — аьха, хIама дIаенза улла зябь. Iаьржа лаьтта. КIай зIок йола къажкъайг лел дIа-юха ухаш... 100 квадратни километр гаргга я чулаьца моттиг. ХIаьта тхо дIа а эйтта латт — тамаш еш, гIалдаха, кхераш букъ багIача тхоай автоскреперашта бIарахьежаш. ДIатIа а хайше, арадоал тхо. Iаьржача лаьттах чудолх, тIехьара тIа тхо тетташ я трактораш ковшаш сихагIа хьалйизар духьа. Мухь хьа а йице, дIабоссабе долх тхо.

Цхьа тамашийна хетар тхона керда йолча механизмаш тIа болх беш. ГIадбахарах сийрдадаьнна дар массане а бIаргаш. Ала дезаш да, эггара хьалха яьхка автоскрепераш цхьоалагIча класса шоферашка мара тийша дIа ца енна хилар. Бутт дIабаьлар. Баь болх лаьохIар — батамаш эзар массане я. ТарифагIа боагIар а баьбац, низкъа юача хIамах даллал... Са асашта бохам баьлар, къахьегамеи алапеи отдела болхлой качматаш лайпар цар:

— Тхо-м тхоай ворхI велча санна ма даьхкадий... укхаза тхо-м, цицхолгаш санна, из даккха... Долла хIама гуш да — нормаш лакхъяьй!

Цхьабола шофераш циггача балхара дIа а баьнна дIабахар. мичахьа ваьлар ца ховш тIаp аьнна вайна дIаваьлар бригадир а. ХIанз фу дергда? Тхо дIа-юха декъаделар. Тхона новкъостал дир УМС начальника Адам Израилевич Гольдмана. Тхо хьагул а даь машиндаьттаеи кIураашеи Iатташ яьча тха юхьмараштa бIарахьежача, безаме вела а къежа (хьалха из ше а хиннав шофер-ас, тIема хана Ладоге, Ленинграда юххе, ша тIаьча вахара наькъа тIа болх беш), цо аьлар:

— Ханал хьалха хьаштдоацаш Iохийцад оаш кулгаш. Укхаза саг бехке вац: е даьвоша а, е да а, е шо шоаш а. Дерригa а телхар фуд аьлча, шоана техника ца йовзаш хилар да. ЦхьоалагIча класса шофераш шо дале а, ер техника йовзац шоана. Хьаштдолчунца къовсаргда аз — хIанзчул тIехьагIа оаш тамашаш гойтаргья укх «букъашкацца!» Езалургья шоана уж дIахо! ХIаьта хIана халахета дезац, хьадувла Iомалургда вай.

Дальсса дешаш дацар уж! Боккха бар цунгара боахам, хIара денна ше болх дIаболабеш эггара хьалха автоскреперий бригадашка водар из — хьехар, гойтар. ХIаьта хьоккхам баларал дикагIа фу хургда — нагахьа санна саго хабара а доацаш, де дезар гIулакхаца хьахьоккхаш хилча. Бакъдар аьлча малх мара айлац ше мабоагIа! Июне а бала хьийгар оаха. цу эпжийча, тхона хийттачох, текха ца йоалача, букъ багIача машинашца. Мухь сов дукха тIабетте шлангаш лелхар, рамаш эгIар.

ХIаьта цул тIехьагIа со зIамигача бригада бригадиралла хержар. ВорхI скрепери тIехьара тIа тетташ цхьа тракторИ—из яр тха ерригa техника. Ахка дIадоаллаш коммунистически къахьегама бригада яха сийлахьа цIи елар тхона. ГIишло хьалъеча эггара хьалхара коммунистически къахьегама бригада — автоскреперистий яр! ХIаьта а хет сона; алхха цхьан энтузиазмаца кIалхара дувлар тхо цу хана—техника лаьш дар тхо хIаьтталца. ДIахо а деша, уйлае, хIаьта нагахьа санна эше — машина цхьаца хIама хувца а езаш дар гIулакх! Цу хьакъехьа хIанзчул тIехьагIа дувцаргда аз...

ТIаккха нах теркалбе ваьлар со, иштта кIезиг-кIезига кхеташ хьавIашагIа кхийтар тахан дика могаеш йолча бригада костяк. 1970 шу тахан бела а къежаш дувц Григоревский Алексея, Лебедев Алексея, Недопекин Геннаде, минот яханзар йоах, цу хана вай автоскрепераш дIакховса: чIоагIа кхерадаьдар вай цар цу хана. ХIанз Алексей-Иванович Григоревский бригада партгруппорг, сменни бригадир ва. Массаза а массадолча хIаманна а цунца дагавул со. ХьалхагIа фу дича хургда а хьеже мара чакхдаккха доладац оаха гIулакх. ХIаьта, нагахьа санна къоастаде дезар моллагIа кхы а цIенхаштагIа хIама хилча (масала, саггота моттиг нийсъелча хьеараьза а хинна балха ха чакхъяьнначул тIехьагIа а болх бе юхе Iе везаш—из данза дарг доацаш моттигаш нийсду), коммунисташ гулбу цо, де дезар хьалхадоаккх, хIаьта цул тIехьагIа аз цигача, массехк минот ялалехьа, бригада совета председателацеи профгрупоргацеи цхьана ерригa бригада хьагулъю, тхоай гIулакхаш дийша а дийце цхьан деша тIа соцаю оаха уйла.

Лоацца: фу карагIдаьннад тхона? 1971 шера еррегсоюзни рекорд оттайир оаха цхьа кубоковш лаьтта хьал а даьккха гаьнагIа дIадахьара, цхьан июль бетта оаха хьал а даьккха дIатессар 250 кубометр лаьтта. ХIанзалца — е тхол хьалхатIа а, е тхол тIехьагIа а из цхьанне а даьдац. 1972 шера, цIаьхха а июле, тхоай рекорд юха кердаяьккхар оаха — тхоашта карагIдаьннар дагадоацаш нийсденна хIама ца хилар бакъдир — 255 эзар кубометр лаьтта хьалтессар оаха. 1973 шера е июне а, е июле а маганзар тхона цу рубежага кхача... Июле ерригаш а 120 эзар куб мара хиланзар. Фуд хиннар? Мел аьлча а, хIанз оаха болх беш йолча техника «ха» диъ шерага кхаьча ма йий, хIаьта ший ханага диллача бе боагIачул шозза дукхагIа баьб цо болх, вешта аьлча чIоагIа тишъеннай, цудухьа цунна рекордаш йоахилга сел иштта атта гIулакх а дац, хIаьта а цу техникаца дIахьокха лаьрхIар аз, нагахьа санна, низ тIабахийтача уж йоахалургйолга! Григоревскеи ази нахаца къамаьл а даь «аха» доладелар тхо. хIара смена итогаш сменаш хувцалучa хана дIакхайкаю оаха — из данза дарилоацаш нийсделар: беча балха тIахьожам хила беза, из ца хилча, карагIдаьннaчох кхоачам а хинна сатуврга да, тIаккха кхоно тIехьагIа, бутт чакхбоалаш, тIехьакхелургвац. БоарамагIа дIахьалхашкахьа аха а керттера рубеж бетта юххьерча шин кIирагIа яккха хьажа а веза, тIаккха аттагIа хул план кхоачашъе. Иштта из лаьрхIа долх тхо хIанз. Август бутт юкъекхоачаш 150 эзар гаргга куб хьалъяьккха даьлар тхо. Вешта рекордаш мичай укхаза керттеръяраш-м.

ДогIаш делхаш хинна уж бетташ къаьстта низкъала дар. Из-м да а дар иштта. Цхьабакъда мукIарал де деза — резерваш ерригаш а кхоачаенналц. БIарччача бетта хьовзам бир тхона трактористашa-толкачаша, хIана аьлча лаьтта чIоагIа долча хача керттера дукъ царна тIалатт, хIаьта оаха хIанз хьалдоаккхаш дола лаьтта дувца хабар доацаш деза, тIаьда да. ДIаьхденна догIаш дийлхача лаьтта автоскреперий чархаша меттел, толкачий гусеницаша а буксовать дора!

Долла хIама теркал де дезаш хул. Цхьан рейсана машина мел ха йоаю. Хьан мел мухь кхухь. Цхьабола бригадираш сох бел: каьхата йистилгаш тIа а цифраш, мIараштa юхье а цифраш... Из Iовдала хабар арадаьккхар мала вола! ХIаьта аз-м кхыметтел цергашца а яздергдар, нагахьа санна шодаш Iо ца ухарен гIулакха цо новкъостал дорен! Цкъаза кхы а Iоттар ю сона, аз бригадана доагIачул дукхагIа доах яхаш. Кхы мишта хургда тхо тIаккха, нагахьа санна диъ кIиранна оттаяь аккордни наряд кхаь кIиранна е шин кIиранна оаха чакхйоаккхаш хилча? Хьаалал оаш, керда болх мича хана беха беза бригадира? Цхьабараштa хет наряд дIакъайлачул тIехьагIа беха беза аьнна. ТIаккха-тIаккха! Из дича-м простой ма хулий! Аз долла хIама деношца лоархI — цудухьа аккорд чакхъяла гаьнна хьалхагIа волалу со сай гIулакхаш де. Цудухьа са шофераштa болх чакхбалале ши - кхо ди хьалхагIа хов, оаха мича фу дергда. ХIамилг яккха гIертилга да из? Из тха темп я — цу тIа оамал а. ДагадоххарагIа аьлча, 1971 шера оаха яьккха тха эггара хьалхара рекорд дошо совгIат санна тха керта тIа йожанзар. Нийсса юккъе гIолла дийкъар оаха дин бийсен, ткъаь диъ сахьата болх бора

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА КОМИССЕ

РОССЕ МОТТИГЕРА ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

Ах миллион совгIа саг ва Российски Федераце моттигерча промышленносте болх беш. 1973 шера цу даькъера производство боарам 4,4 миллиард сома маьха хилар. Арахийцар халкъа эша массе тайпара товараш.

Производства эффективность лакхъяра РСФСР моттигерча промышленноста Министерства баь болх бийцар РСФСР Лакхехьарча Совета промышленноста дешашта йолча комиссе 12 мае.

Доклад йир РСФСР моттигерча промышленноста министра, депутата В. К. Успенске, садоклад — депутата В. Ф. Ветлицке. Пренешка къамаьлаш дир депутаташа А. П. Блохина, Н. Я. Мирошниченкос, А. Ф. Корсакова, В. П. Прохорова, Г. Ф.-Р. Шафикова, СССР гIишлошъяра промышленноста министра заместителa Н. Н. Панкова, РСФСР Госснабсбыта начальника хьалхарча заместителa В. С. Трещева, кхычар.

Ораторaша белгалдоахар, министерства, автономни республикай Министрий Советаша, къахьегамхой депутатий краевойи областнойи Советий исполкомаша укх тIеххьарча шерашка моттигерча промышленноста технико - экономически хьокхамаш тоадаран йолаш йолча производственни мощностех пайда дикагIа эцарeн тIаерзаь дуккха мероприятеш чакхъяьха хилар. КПСС ЦК-ас партега, советски халкъага даьча Кхайкарала жоп а луш, коллективашка шерра социалистически яхь яьржай 1974 шера халкъа боахама план ханал хьалха кхоачашъяр духьа.

Цунца цхьана комиссе белгалдаьхар Российски Федераце моттигерча промышленноста балха тIара цIенхаштта кхоачамбоацараш.

РСФСР моттигерча промышленноста министерства кхоачамболаш пайда эцац производства эффективность лакхъяран халкъа эша товараш дукхагIа арахецаран йолча резерваех. Массе тайпара продукци хьаяра боарама 1971—1973 шераштa лаьрхIа пхе шера плана задани 94 процент мара кхоачашъяьац министерства. Къаьстта эсала болх баьб Чувашски Нохч - ГIалгIайи АССР-ий, Краснодарски Приморски краяй, Брянски, Горьковски, Липецки, Смоленски областий моттигерча промышленноста предприятеша. Къаьстта кхерай тIатоссе 1971—1973 шерашка производство лакхъяра темпаш бархIлагIча пятилетке хиннача юкъерча темпашца нийсйича геттара лохъенна хиларо.

Моттигера промышленность дегIайоалаелга цIенхаштта тIехьадисара керттера бахьанаш лаьрхIар комиссе производственни мощностех, эггара хьалха бытовой химе товараши пластмассах яь хIамаши арахецарех пайда во эцилга, а хIаьта иштта чоалхане доаца культурно - бытовойи цIагIарча боахамеи гIулакхашта лаьрхIа товараш, цу даькъе моттигерча бедала ресурсехи производства отходехи хьаяь хIамаш арахепа производство дегIайоалаяра болх эсала белга а. ХIана а вIаштIехьъяьккха яьннац материально - техническн Iалашо.

Болх мела бу керда производственни мощносташ караерзаяран болх беш йола предприятеш технически кхы тIа а кийчъяран. Дуккхача предприятешка шортига къестаду производственни процессашта механизаци яра дешаш, къахьегама нормай гIулакх лертIадаьккхадац. Моттигерча промышленносте кулг-кара беча балха боарам 50 процент совгIа ба. Балха ха эехьа дукха йоаю. Доккхий эйпаш доахкаш йола хIамаш кхухьийт йоахка. ЦIенхаштта кхоачамбоацараш да капитальни гIирсаш хьалдеча а.

Моттигерча промышленноста балха тIа кхоачамбоацараш хул иштта къахьегамхой депутатий дуккхача моттигерча Советий исполкомаша, эггара хьалха Хабаровски краерчар, Астрахански, Волгоградски, Куйбышевски, Псковски, Свердловски областашкарчар шоашта кара йолча предприятей балха кхоачамболаш уйла тIа ца йохийташ, цар гIулакхашта тIахьожам эсала лоаттабеш хилар бахьан долаш а.

Заседане ладийгIар «Ингале пхьегIаш дукхагIа арахецаран цар ассортимент шерьяран РСФСР яйгача промышленноста Министерства балхах» лаьца 1972 шера комиссе баь соцам кхоачашбара лелама хьакъехьа депутата М. Т. Троицке баьча хоамага.

Депутата Б. И. Казакова председателал а деш хилар комиссе заседани.

Комиссе балха юкъе дакъа лаьцар РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретара Х. П. Нешкова, КПСС ЦК, СССР-ей РСФСР-ей Лакхехьарча Советий Президиумий, РСФСР Министрий Совета, СССР-ей РСФСР-ей министерствайи ведомствайи бехктокхамеча болхлоша.

(ТАСС).

СВЕРДЛОВСКИ ОБЛАСТЬ. В. И. Ленина цIерагIча «Уралэлектротяжмаш» яхача производственни объединене Iилматохкама институте хьаеш я тIех чIоагIача напряженей лаборатори. Укхаза тохкам бергба электропередача линешта лаьрхIача высоковольтни аппаратурана. Кердача лабораторе оттаьча тохкама трансформаторий каскада могаргда 2250.000 вольт напряжени ла, импульсни генератор 7.200.000 вольта лаьрхIа я.

СУРТА ТIА: импульски генератор нийсъеш латт кердача высоковольтни лабораторе.

А. ГРАХОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

БIАЬСТАН ЗАКАЗ

«Радиатор» яхача Оренбургски завода коллективо ханал хьалха кхоачашъяьй юртбоахама техникана кхы тIа а запасной оатхалий партеш кийчъяра еппа къаьстта задани. ПланагIа оттаьча ханал хьалха «ДТ-75» яхача тракторий радиатораштa ткъо эзар оатхал яхьийтай «Сельхозтехника» областнойи республикански отделенешта.

Продукци дукхагIа хьае вIаштIехьдоал технологически процессашта автоматизаци механизаци яр бахьан долаш. Предприяте изобретателашеи рационализаторашеи автоматически станокаши линеши кийчъяьй радиатораштa лаьрхIа уллаш арахецаран уж вIашагIъехкараи.

Оренбуржцаша кхы тайпа итташ оатхалаш а арахец тракторни, комбайнови промышленноста, «Сельхозтехника» объединене предприятешта. Предприяте проектни низал дуккха а дукхагIа арахец уж. Завода изобретателашеи рационализаторашеи кийчъяьй дуккхача станокаш тIа болх бу болхлой мукъабахеи кхыча балха тIа бахийтеи йиш хулийташ йола автоматаши линеши.

П. СТЕПАНЕНКОВ,
ТАСС корр.

Оренбург.

МАГАДАНСКИ ОБЛАСТЬ. КПСС Центральни Комитето къоабалъяьи юкъекхахьа кхыча коллективашта могаяьи йола Ильичевски форда портерча А. Барановске бригада хьалхалатта опыт чIоагIа хьаллаьцай Нагаевски форда торгови порта докераша.

ХIанзле а укхаза болх беш я коммунисташ А. Амвросовей, В. Гусаровей кулгалду комплексни ши бригада.

Цхьа бахьан доацаш дац амвросовцаша 1974 шера программа март бутт юкъекхаьчача хана чакхъяккхар. ХIаьта Гусарова бригада из кхоачашъяь ялла йоалл.

БIарчча хьанийцача Нагаевски форда торгови порто ханал кхо ди хьалхагIа кхоачашъяьй кхоалагIча квартала задани.

СУРТА ТIА: Нагаево яха форда торгови порт.

ТАСС фотохроника.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕЛГА ПРОМЫШЛЕННИ ЛАРДА ТIА ДАККХА

Промышленни хьисапера электромеханизированни фермаши комплексаши хьаяра проблемаш йийцар Тамбове хиннача Ерригсоюзни Iилма - технически совещане. ТАСС корреспондента дехарагIа цига вIашагIкхетарах хьахиннараш дувц совещане оргкомитета председателa, ВАСХНИЛ-а академика Л. И. Пришепа:

— Тамбове баьхкабар пхи бIаь совгIа юрта боахама специалисташ, Iилмахой, министерствайи партийно - советски органийи бехктокхаме болхлой. Корта болаш долча гIулакха вIашагIкхетара йола моттиг лаьрхIа хоззаетдаь хержаяцар из город: хьаьна мегаргйола дика опыт Iоаяьй укхаза цу тайпара фермаши комплексаши хьаяра.

Баьш хинца лаьтташ кардерзадаь 20 шу дизаба хетадаь КПСС ЦК Генеральни секретара новкъост Леонид Ильич Брежнева даьча къамаьлаца ювзаш йийцар проблемаш. БIаь гаргга докладаш а яьй, хоамаш а даьд пленарнии секционнии заседанешка.

Тамбовчанаша доккхий толамаш даьхад боахамий юкъара кооператци дегIайоалаяра гIулакха. Совещане дакъа лаьцараша теркам тIабахийтар цу опыта. ЧIоагIа тамаш яйтар царга Новолядински свинарнико - автомато. Тамбовски районерча боахамий - пайщикий чотах ах шера хьалъяьй из. Кхаь саго кхоаб цига 15 эзар хьакха. Кхоачаш пхийтта сом а додац дулха центнер якхарга. Кхоачаш шу а далалехьа юхаметтаоттадир свинарнико - автомато ше хьалъярга дIадахийта цхьа миллиони ах миллиони сом. Цу тайпара фермаш хIанз массехк я облсте.

Совещане дакъа лаьцараша иштта уйла тIаяхийтар толашагIа йола машинаш, механизмаш хьаяра, доакъараш дIахо дукхагIа дахара, фермашкеи комплексашкеи къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара.

Тамбов.

СТАВРОПОЛЬСКИ КРАЙ. Георгиевски районерча «Александрийский» колхоза кхашка. Кубана чура хий кхаьчад Доккхача Ставропольски канала чу гIолла. Гурахьа дийнача кIина хий дуллача хана пайда эц догIан кьисапе хий деттача установкаша дуккха цхьана а йолаш беча балхах.

СУРТА ТIА: гурахьа дийнача ялаташта хий дуллаш латт.

К. ТАРУСОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

ДИЗЗА КХОАЧАШДЕ ОБЩЕСТВЕННИ ЛАЬТТАХ ПАЙДА ЭЦАРЕИ IАЛАМ ЛОРАДАРЕИ ЗАКОНАШ

Дукха ха йоацаш хиннача Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аргIанарча заседане дийцар «Сунженски районе «лаьтта леладара законодательство кхоачашдарахи общественни лаьттаех боаггIача бесса пайда эцарахи», «Шелковской районе Iалам лорадарах дола закон кхоачашдара лелмах» яха дешаш.

Хьалхарча дешах лаьца доклад йир Сунженски района къахьегамхой депутатий Совета исполкома председателa Б. С. Шадиева, содоклад йир Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета законодательни предположеней комиссе председателa У. А. Исмаилова.

Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдир, къахьегамхой депутатий районни, поселкови, станични, юртеи Советаша, цар исполкомаша лаьтта леладара законодательство кхоачашдареи общественни лаьттаех боаггIача бесса пайда эцареи дешай терко еш хилар, уж дешаш Советий сессешкеи исполкомашкеи дувца увттадар. Донецки, новощедрински правобережненски лаьтта леладераша дIаболабаь болам хьал а лоацаш 1000 гектар совгIа лаьтта кIотаргех мукъадаьккхад, 50 эзар совгIа гектар лаьтта тIа боахам чура землеустройство чакхъяьккхай.

Цунца цхьана Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдир лаьтта леладара законодательство кхоачашдараи общественни лаьттаех боаггIача бесса пайда эцарaи тIехьа районе къовсам эсала лоаттабеш хилар.

Районе хIанз а моттигаш нийслу колхоза Устав телхадеш, приусадебни участкаш оттабаьча боарамал йоккхагIа лелайиташ. 1973 шера общественни лаьтташ наха шоай доIамах дIалийца 276 моттиг гучаяьннай. Иштта моттигаш нийслу колхозий кулгалхоштa ховшше а севооборота кхашкеи хий дехкача лаьтташ тIеи цах чубаха цIеноц хьалдайташ.

Эсала пайда эц районе кIотаргех лаьтта мукъадахареи кхыча площадийи ютах общественни лаьтташ шердара торонех. 1971—1973 шерашка 1126 гектар лаьтта кIотаргех мукъадаьккхар, цхьабакъда цунах хIама дIаювш 246 гектар мара яц, вешта аьлча 21,8 процент XIX партсъезда, «Путь к коммунизму», иштта кхыча колхозаша кIотаргех мукъадаьхача лаьтта шоаш ялати доакъара культураши дIаювшше а укх массехк шера из кхана юкъедахьац.

БоаггIача бесса къовсам лоаттабац хий дехкача лаьттаех лерттIа пайда эцара а. 1973 шера 11413 гектар хий дехкача лаьттаех 2212 гектара тIа хий диллаьзар, из бахьан долаш цу лаьтта тIа дIайийнача юртбоахама культурай хьувкъам хий ца дехкача лаьтта тIа кхебаьчул совбаланзар.

Лакхехьарча Совета Президиумо иштта белгалдир юртбоахама министерствас, мелиорацеи хиибоахамеи министерствас, хьун боахама управлене законодательство кхоачашдаран общественни лаьттаех лерттIа пайда эцаран шоай доалахьарча организацейи учреждений кулгалхой бехктокхам лакхбара йоаггIача бесса йоакхо еш ца хилар.

Лакхехьарча Совета Президиумо Сунженски къахьегамхой депутатий районни Совет декхарийла йир белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара тIехьа ца доахаш де дезараш де. Колхозхой III-гIча Еррига союзни съездеи эрий даьда лаьтташ карадерзадаь 20 шу дизара хетаяь 1974 шера 15 марте Алма-Ате хиннача торжественни заседанеи КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежнева даьча къамаьлий положенеш кулге а лувцаш общественни лаьттах пайда эцара йоагIаш йола паччахьалкхеи порядок оттае, ерригача юртбоахама культурай хьувкъам лакхбаран хIара гектар лаьттах махулла дикагIа пайда эцаран тIагIертта къовсам лоаттабе, общественни лаьтташ шоай лоIаме дIалувцарцеи из хьашт доацаш доадарцеи къовсам чIоагIбе.

Советий исполкомашта могадаьд колхозий правленешца цхьана дIахо йодача хана лаьтта леладара культура лакхъяра тIаерзаяь йола резерваш гучаяхараи уж караерзаяраи, хий дехкача лаьттаех нийса пайда эцара, лаьттаи эррозеца къовсам чIоагIбара де дезараш белгал а даь вахаре чакхдаккха. Юртбоахама продукташ, кхеареи уж паччахьалкхенга йоахкареи паччахьалкхеи планаши тIанийца социалистически декхараши кхоачашделга, лаьттах лерттIа пайда эцалга Iалашде, колхозий районии Совета болх айбе, иштта кхыдола де дезараш де.

ШоллагIча дешах лаьца доклад йир Шелковской района къахьегамхой депутатий Совета исполкома председателa заместителa Ф. М. Санина, содоклад йир Iалам лорадара йолча массазарча комиссе члена нов. А. И. Воронкина.

Лакхехьарча Совета Президиумо белгалдир Iалама рузкъа лорадаран цунах лерттIа пайда эцаран районе болх чакхбоахаш хилар. 450 гектар дуккхача шерашка культураш тIаювла даьгIенаш тоаяьй. Кхашка гонахьа 304 гектар хьуна полосаш егIай, 10 эзар гектар кхашкеи даьгIенашкеи кхы тIа хий дехка торо лургйола Сулу - Чебутлински хин трасса йиллара балхаш чакхдоалаш латт.

Цхьабакъда Iалам лорадарах дола Закон лерттIа кхоачашдац Шелковской районе. Iалам лорадара тIадерзадаь дер дукхагIа йолча хана лохача агротехнически боараме ду, де детехнически боараме ду, де детехнически боараме ду, деттаза кIезига ду, лоадамбоацаш мара пайда лац. ЛерттIа доал деш пайда эцац бурунии даьгIенех, система йоацаш доажаду жа, юкъеяхьанза я пастбище — сенокосообороташ. Баьцашка фу тассийтара лаьтташ къоастадац, даьгIенаш лораеш хинна хьуна полосех 90 процент яраш яйнай.

Оахаш долча хий дехкача лаьттах лерттIа пайда эцац, лаьтта леладара культура лоха хилар бахьан долаш цига дIайийнача культурай хьувкъам республике юкъера лаьрхIача кхебечул лохагIа хул.

Доал доацаш пайда эц хина кхоачамех а. Тереках хьакъоастадаь хьаухача хих дукхагIдар дов, тIехьайисача способаца, кхаш хиво къайладоахаш, чакхдоакх кхашка хий дехкилга, из бахьан долаш лаьттаех ушалаш хул, сов дукха тух Iов. Лорадеш дац лаьтта кIалара хий а. Ерригача 65 артезански скважинашца гонахьара моттигаш ушалаш йолаши санитарни порядок йоацаши я.

Промышленни коммунальни предприятешка пайда ийца хиш вIалла цIен а ца деш кIоагашка е Iам латтача моттигашка, е оросительни сете дIахьожаду.

Хьуна полосаш шерье езачеи керда хьу дIайогIа езачеи кхашта лаьрхIа пхи эзари ах эзари гектар колхозни хьунаш кIалтIаьхай. Телхабеш ба дикача фун чкъараша Iов тоссача моттигашка. Терека берда йисте гIолла хьу теда бокъо ца луш бола РСФСР Министрий Совета соцам.

Бакъача наха юкъе эсала лелабу Iалам лорадарах йола законодательство дIайовзийтара болх. Iалама рузкъа лорадара кIезига юкъеоз Iалам лорадара общества общественни организацеш.

Лакхехьарча Совета Президиумо райсовета исполком, юртбоахама министерство, мелиорацеи хии боахамеи министерство, хьун боахама управлени, республикански опытно-мелиоративни юртбоахамеи станцеш декхарийла яьй боахама организацешца цхьана Iалам лорадара ходамболаш дола де дезараш белгалде а уж сихха вахаре чакхдаха а.

Республика Министрий Совета тIадиллад Терека берда йистошка, дикача фун чкъараша Iов тоссача моттигашка хьу тедийта болхлой бехктокхаме озара дешага хьажа.

Иштта цу гIулакха общественность оарцагIъяккхара де дезараш а белгалдаьд.

технико, маршруташ белгалйир, тхоашта, массаза а оахош из деча тайпара, наькъаш шаьрдир — асфальтал вогIа вIалла а дац шоллагIча е кхоалагIча скоростаца а ца кхухьаш, йиълагIчеи пхелагIчеи скоростаца мухь дIакхахьара! Кхьметтел ковша чу а дукхагIа хошар лаьтта — болата оагIош оттадир оахя. Тхоайла хьалха ца бовлийтар духьа, тхоай вагончика чу кIир-кIиранна хьалъеттар оаха планови даннесгIа аз увттаеш хинна бюллетень. Иштта да. Цунга а хьежаш тхоай болх бу саха.

ХIаьта ха — вIалла я а яц. Тахан шоаттди да вайна, бийсанна шийтталагIа сахьат Е. мутIараш яздеш со вагIача хана гIишлонхоша балха ди чакхдаьккхад, шоллагIа смена — сайрийна нийс-итт сахьат даьлча, хIаьта герзага гIоллара са вежарий гIаьле оза а сабар ца деш сайрийна пхи сахьат даьлча деиз тата делла боахк: ткъовра вай йийца из саггота моттиг нийсъелар. Шоана хой мел чIоагIа безам отт — тахан телевидене гIолла гойташ ма йий разведчикех дола «БIаьстен вуриитта мгновений» яхача телефильма ялхлагIа сери, хIаьта Iуйрийна ваьн-ваьнар водаш дIа-юха гIоргба пах: цхьабараш чкъарий даха, вожаш «грибаш» гулде, хIаьта тхога даха йиш яц: догIа делхар кхераш да тхо, цудухьа болх сихагIа чакхбаккха беза, тахан салоIаш бараштa моттиг кийчъе еза.

Дукха ха я оаха тIагIоллара лаьттан Iаьржа тIоа хьалбаьккха, новкъа ца хилийта юстаро гувнаш а даь дIаоттадаьд из, — Iаьржа лаьтта зизаш дIадогIача, городе гаьнаш дIайогIача дIа а дихьа Iодулларгда. Дукха ха я лоабата цIе тIоа гучабаьнна. Цу цIеча халача лаьттах мIараш хьекхаш доахк тхо а.

Гуйран догIаш долалургда — тIаккха унзаре буксовать де долалургда. тхо, ковшашка боаллийсаргба лоабат, автоскрепераш а толкачаш а — масса йола хIама цIеча, боалоз мо тIалатача, шаьрача лоабато хьалъюкъаргья. Иштта хул шерагара шу массаза доал, хIаьта отпускагIа шера керте эггара вогIча хана вода.

Темпаш лакха я укхаза. Хьайна эшача моллагIча гIулакха дIа-юха ваха ши-кхо ди даккха хала да, массаза йоакхо е езаш хул: е техника кийчъе еза, е план сихъе еза вожаш тIехьакхуврвгбоацаш. ХIаьта, нагахьа санна кIиранндийнахьа салаIа дийзача, сов чIоагIа къахьегамга валарах цхьа хIама эшаш, моллагIа цхьа бехк хьона тIалатташ санна хул... ма хсталеш, тхо цхьа акхха дийрзад, цхьаккха хIама дешаш а, цхьаккха хIама дезаш а дац аьле. Фу дувц оаш. Космосе санна уйлаш кIоаргача яха да гIулакх укхаза!

2

...Ха вIалла я а яц, набара ииэткъа диъ-пхи сахьат мара дисац сона, хаоттамах болча ховмо хьахьокх, тахан-кхоача шин кIиранна дIаьхлуш догIаш долалургдолга, тIаккха шоай биззача низаца болх булург мичаб дикхагIйолча механизмашка, долла хIама лаьгIлургда. Цудухьа хьатIабоагIача бетта лаьрхIа болх бе гIерт тхо моллагIча хьал тIа нийслой а тхоай гIулакхаш талхаргдоацаш. Цул совгIа, тха гIирса чIоагIа Iаткъаш да кадраш — юкъерча звенох бола специалисташ (прораб-мастер) ца тоъар. Болаш бола мастераш мелагIа йолча моттигашка увттабу металлургостроевцаша, тхоай гIулакхех тхо тхоаш лоархIаперда аьнна а хеташ. Да-м иштта ма дарий из, юххера а хьахур ер да-кх — балха ши чакхдаьлча а са укхаза кхеста везаш хул проектана лоарзагIа ца валар духьа.

ХIанз лоархIамегIарча цхьан участке латт тхо. Теплоэнергостройца-I цхьана ТЭЦ-а хьалхара аргIа болх бе йолаялийта кийчлуш я «Металлургстрой», хIаьта ТЭЦ-а хий, Заинскера яр санна йола водоем эш. Дренажни балхашта лаьттан кIийле кийчъеш да тхо. Шельна яхача хина чакхъяллалца теха сунт хургья укхаза цхьа эзари кхо бIаьи метр йIаьха а бIаь метр шера а. Дренажни турбаш Iочуехкачул тIехьагIа металлургостроевцашта тIеххьа лакха дамба хьалйотта долалу тхо эшача боарамга кхаччалца лаьтта IотеIа а деш, — Iалаьмате чIоагIа бехктокхамеи халеи болх ба. Сунт тохара кеп ше а я чоалхане, еррал шера канал хьа а лаьца — даллар морг дац из. А, укхазара дар лагIай хьисапе, массе тайпара лостамаш а долаш да.

Керттерчул совнагIа шефски болх а ба—оаха колхозашта новкъостал ду коровникаши свинарникаши хьалъеш лардаш йохкара сангараш яха, цхьайола техника тел, наькъаш дехж, дукха ха йоацаш Шельбанаш яхача юрта бода колхозни никъ буллача бIарччача бригадо кхаь дийнахьа мах боацаш болх бир... Из деррига а лоацача ханашка, керттера балхаш кхоачашдеча хана де ц ла, хIаьта. бакъдар аьлча, цу гIулакхо мухь кхы тIа а совбоакх «гаьнна аргIе» йоахкачар нормаш шоай низашца кхоачашъе езача бригаде юхейнсача машинашта.

ШОАИ цIа, шоай болх ца хоастабеш цхьаккха хIама дувцалуш бац кавказаш оалаш да, вешта аьлча, хоза дош дукхадеза яхаш да. Из доацаш хилац. Из Кавказ ше а мишта ютаргья ца хоастаеш, нагахьа санна из хозие хилча! Аз дувцар со се хоаставе гIерташ да аьна шоана ца хеталийтар духьа да — из сона аьттехьа а дац. Кавказа хозленаш шин-кхаь шера цкъа бIаргагу сона, тIаккха а шелал тIаярах гIишлонера балхаш лаьгIденнача хана...

ГIулакх миштад аьлча, къахьегама гIулакхашка ше дикача оагIорахьара дIайовзийтай тха бригадо, гIирс хьалбеча белгалъяьнна я из, цудухьа болх дIа ца бодаш моттиг нийсъелча цу сахьате тха бригадя дагайох. Цига Наурбиева бригада йохийтаелча дика хургдар, оал, цар дергдар из.

«Йоага» участок — из, бакъдар аьлча, ха дукхагIа а йоаеш эггара кIезигагIа мах луш йола участок я (иштта децаре «йоагаш» хургьяцар из!). Цу тайппара, гIирса лоархIаме йолча цу участке дукха ха а йоайий, къа а хьийге, нийсса ах техника цига йоха а йий юхавоагIа, тIаккха хьа хьай планан адапепен эе хул. Бутт чакхбала йисача вокх хана ши лерг дIа а къайле лалла! Ши яьлча санна саха машинаш тоа а йийя, лелаш мел йолча автоскрепераша кхоачаш а, хьай хьаштдале тIехкхоачаш а е план. Бутт чакхбаьннача хана цига хаттац, Iа болх хала баьбий е баьбеций, бухсоцаш хьахинначунга хьож: цифрашкеи проценташкеи.

Соахка Заинске чархаш еча заводе болх беш дар тхо, хIаьта Челнашкарча дизелий заводера гIулакх халача хьал тIа эттар: бурув детташ сваяш IойогIара сихха балхаш де дезаш дар. ТIаккха согара дIа а яьха нийсса ахаш автоскрепераш Челнашка яхийтар, цига, бакъдар аьлча, са катийча наха тIехника болх а бир, шоай де йиш йолаш мел дола хIама а дир. ТIаккха оаш хоаттаргда: къахьегамах луш бола мах мишта хургба? Челне бахараша нийсса ах кIезигагIа даьккхар алапи Заинске бIсараша даьккхачул, хIаьта къа дукхагIа хьийгадеце, кIезигагIа вIалла а хьийгадац. Сом декъа дийзар, хIаьта шоана ма хой, итт тума, пхийтта тума, кхьметтел ткъо тума а ший кисара хьал а даьккха кхычоа моллагIчунга долалургдоацилга. Цхьабакъда звено Челне дIа а яхалехьа оаха вIаштIехьдаьккхадар даьккха ахча цхьатарра декъаргдолаш. Массаза а иштта ду оаха из.

Дизелий заводе из болх баь тхо далларца тха еррига бригада сихха гIирсаш хьалдеча заводе дIахьожайир. Цигара дIадоладелар деррига а.

— Тоъаргда! ДIа-юха лехк даим!

— Хьо ма вий бригадир, мича хьеж хьо?!

Да а ма дий из-м иштта. ДIа-юха хехкарах тIаккхеташ хIама дац плана юкъера дIадаккхац из, хIаьта ши-кхо ди лайнад. Со йист а ца хулаш мел.

Тхоай букъ багIача машинашца Бегишеве тхо дIакхаьчача тхона дукъала хьааранйккхар гIулакхах ца лоархIаеш йиса Каздорстроя автоскреперистий бригада. Уж тхона бIаргабайча — дег тIа кулг диллар оаха. ТIем тIара йоагIа танкаш санна дIайолхар цар машинаш: кегъяь ковшаш, рамаш, кхыяраш. Лаьтта IобIарахьежар тхо — кхы а дукхагIа вIаштадахар, скреперисташта кхы унзарегIа хила йиш йоаца участок — чакхдаллалца бетон санна, кхера а увш дола чIоагIа лаьтта, пермски лоабат.

ИТТ ДИЙНАХЬА шийтта эзар квадратни метр йолча моттигера цхьан метргара шиъи ахи метрга кхаччалца лакха гувнаш хьеккха дIадаха дезаш да тхо. Фу дича бакъахьа да? Боалоз мо бола лоабат кховра санна буж ковша чу, чIорак мо хьайзе тIакIалтIабоал, хIаьта из бахьан долаш юкъера йовкъаш яьсса юс, мухь бизза тIаботталац. Е ковшана тIагIолла тIехъух! Ковш цIенъе хала да, тIехьашкахьа йоалла лакхача давлене трубка касткаста кеглу. Лоабат хиння а Iарий из! Сов чIоагIа болаш, кхоза ка хьакха езар цунах ковш хьалйизара... Тхо лоархIадергдар, нагахьа санна дийнахьа а бус а оаха болх бича. Цхьабакъда тха бригада-м ше яр из моттиг ханал хьалха йисте а яьккха дIаяла езаш! Къахьегама овсарле 100 процентага кхоачаяь ца а юташ, хIара денна 280—300 процентага кхоачае а езар.

Автоскреперисташа гобаьккха бIарг а лекха, туг а кхесса, укх тайпара аьлар:

— Iайха бергба Iа. Тхо хьожаргда.

— Сай машин юккъе гIолла ах яккха йиш йолаш вац со...

— Атомни бомбаца мара хIама йоаккхалургьяц укхазара.

Цхьабакъда, со йист а ца хулаш, такххалча латташ вар. Юстаро тхоай вагончик (дIаюха лела красни уголок), машиндаьтташ чудола бешкингаш дIа-хьа увттаеш воаллар со — мадарра аьлча сай боахама гIулакхаш деш хьувз со, хIаьта се кIалгIолла дIахьеж, дIахо фу хургда-хьогI яхаш. ХIанз укх сахьате ма дарий из «Iайха бергба Iа» яхаш цар цIогIарч детташ, хIаьта хIанз, гу сона, кIалгIолла бIаргаш лекх гобаьккха, малагIча оагIорахьара долалургда, дикагIа мишта оахкалургда из лаьтта — гIулакх а дергдолаш, техника а бIарчча юсаргйолаш, яхаш шоайла дагабувл. Сона хьатIабоагIа:

— ХIа-хIа, фу дергдолаш ва хьо, бригадир? Мишта волалургвлаш ва хьо?

Мишта волавала веза сона хьалххагIе а гоъал дика ховш дар, цхьабакъда долла хIама нийсса юхамаччахьа аьлар аз дIа. Дадала цун даьлаI, ма тIабаьржар уж сона тIаккха:

— Меттахьа вий хьо? Iа яххача тайпара хилча фу хургда цуйах? Машинех-м хIама кcаргьяц тIаккха. Ай мичара, оаха укх тайпара болаберrба из.

Цар дешаш — дукхадезаш дола Бюль-Бюла иллеш санна дар сона. Сона ховра, кIеззига гIараш а яь, цар шоай марка хьаллоацаргйолга. Кхы цхьаькха цхьа трактор мукъагIа ехъялар Iа вайна... цар аргдолга.

СЕ ДУВЦАШ ваьллар юкъагIдаьккхад аз. Бегишевера гIирс болча юхагIоргда вай. ДIаьттан чIоагIали кIаьдали цIаькха юха къоастае комиссеи вIашгIъеллар укхаза. КамГЭСа инженераша - геологашеи лаьттай лабораторе болхлошеи бакъдир, укхазара лаьтташ хала хилар, тха меттала аьлча — шоллагIча категорегара ялхлагIча категорега кхаччалца! Цу хана цига вар Москверча Главкаучук яхача проектни организаце викал, хIане аьлча гIирса генеральни заказчик — из яр Нижнекамски химкомбинат. Цу тайппара, дай-мехка практике духхьашха цаI цхьаь иштача лаьттанна духьалъэттар Могилевски заводa автоскрепер. Тхона накъадаьлар тха бригада хIара член универсал хилар: скреперист а сварщик а, бульдозеристи электрики, и. кх. дI. Бригада соввато соцам бир: электросварка дийнахьа а бус а болх беш хийла. ХьалхагIа кхо-диъ ди доадора оаха центральни мастерске тоа а яь машин юхайоагIача юкъа. Тха бригадо ше йолча ергья ремонт. ХIаьта кеглуш мел йола моттигаш сварка яьраш я. ШоллагIа-дале, сварка а яь ковшах низ бола уголокаш ехкар оаха царга лоабат атийта, ковша чура из Iо ца легийта, даьсса чIорак а хиле из ца хьувзийта. Начальства хьаллаьцар оаха лаьрхIар, тIаккха тхоай пхийтте а машин цхьан бийсанна иштта кийчйир оаха. Цхьатарра дIаарадаьлар тхо балха... Низкъало дар. ХIаьта а оаха дIахьекхар, вай автоскрепер американски «катерпиллерал» вогIа ца хилар. Тахан а тIехьа цхьаина а литература тIара корайоагIаргьяц шоана цу тайпарча категорех дола лаьтташ автоскрепера ахка могаргда аьнна яздаь моттиг.

(ДIахододар тIайоагIача номер тIа хургда).

«Новый мир» яхача № 4 йолча журнала тIара, 1974 шу.

АТЕИЗМА САЙРЕ

Вай мехка — социализм котъяьннача мехка—хир хоададьд дина социальни овлай. ДукхагIбола къахьегамхой мукъабаьннаб дына гIулакхех. Цхьабекъда хIинз а ниислуш ба дIаяхача ширача замах юхедиса зене-зуламе гIулакхаш доахкараш. Цудухьа боккхача лоархIаме да дынах доала зулам дIахьокхаш, атеистически ккетам луш кагирхой хьалкхебар.

Дукха ха йоацйаш Карабулакерча № 1 йолча юкъерча школе хилар химически кружокерча дешархой низаца кийчъяь атеистически сайре. Из сайре е дагадехар яр химе хьехархо Шидова Елена Исаевна.

Сайре хьайийллар 10-гIча класса дешархоша Целуйко Леноси Телещук Светаси. Атеистически темаех докладаш йир цар. Цул тIехьагIа дешархой хьежар «Просветитель» яхача сатирически сценкага. Сайре чаккхйоалаш дина «тамашаш» гучайоахаш йола химически опыташ йир 10-гIча классера дешархоша.

В. БАКАЛЮК,
Карабулакерча № 1 йолча юкъерча школа «Къона атеист» яхача кружока член.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ИТАЛИ: МАЬХАШ ДIАХО IОТIАДЕТТАЛУРГДА

ХIанз а тIехьа дIададахача шера экономически итогаш ею латт Итале. Цифраш ниисъеш, кердайоахаш юха лоархIаш я. ХIаьта а сателеш дац бухсоцаш хьахур. Къаман доход кхы хьал па йоалаш укх тIехьарча ткъаь шера ше хиннача юкъерча боарам тIа йисай. Импортни товараш сов дукха чутоттадаларон цар маьхаш лакхдаларон - алсамъяьккхай арахьара торговни пассив. ХIаьта платежни балансах лаьпа аьлча, из, прессана хетачох, «тоъеннац». Цу тIа а оптови маьхаш шера 23 процент лакхденнад. Римски комментатораша шеай сатеду: «Дика да... сов во доацаш».

Укх гаргарча хана фу тIакхача тарлу итальянски экономикана?

Конъюнктура Iомаеш йола итальянски институт хьежай цу гIулакхах боккхийча предприниматела шта фу хет. Хаттараш даь шовзткъя процент бараш дика хIама хург ма дий аьнна хеташ бац. Шовзткъе кхойтте процент бараша Итале экономически перспективай хьакъехьа цхьаккха хIама ала тигадац. ВорхI процент мара бац дикага догдоахаш. Вешта «пессимисташ» а, «лоадама боаца оптимисташ» а цхьан хIаманна цхьатарра уйла йолаш ба: маьхаш дIахо а IотIаdetталургда...

В. ТРУНОВ,
Рим. АПН соб. корр.

Сакъердаме хоамаш

ГОВАРДЕРА «ОФИЦИАНТКАШ»

Шийоресторане нах дукхагIа ахийтар духьа цун штат кердаяьккхай американски город Говардерча Джозеф Фиша. ХIанз клиенташта гIулакх деш да Мерин Джейни яха тоамбола... ши шимпанзе. Геттара хоза кхоачашду цар шоай декхараш. Маймалашта, гучох, тоамбар хул кхи долча формах меттел, хьачуухараша шоашта телача мерзача хIамаех а. ДагадоккхарагIа аьлча, хIанз дикка дукхагIа хиннаб ресторане укха нах. ХIаьта цирке дрессировщик хинна, гIадваха Фиш «реформа» кхы дIахо а е безам болаш ва...

ЛОВЗАР МЕРЕХ ДАЬННАД

Шахматех ловзара чIоагIа тIера волча харц ахча деш хиннача Мануэль Мигаса цу ловзара чIоагIа безам тIабахийтаб вокх лийца боахкарий меттел гондурасски город Кандорча набахтенна ха деш барий а. Цо еннача предложенегIа турнир хинная лийца боахкараштен тюремщикаштен юкъе. Матч йолча хана оарц доаккхаш хоам хиннаб. БерригIаш а хIана бац аьнна бола ха деш бараш шахматин истолгашта хьалхашка е шоай фаворитех фу хул хьежаш багIаш хилараш пайда а нийца, лаьца воалла 12 саг «матча керттера судахо» Мануэль Мигас керте а волаш шоаш ца боалаш чунийсбеннача «шахматни клубера» веддав.

(АПН).

ИЗРАИЛЬ ЯЙЗАЧА...

«Моше геттара раьза ва» — иштта лоархI хьалхьа москвич хиннача Фельдман Моисейна Израиле нийсленнача «цхьадолча вIаштIехьдоацача хIамай» хьакъехьа статья кепатеха гараьккхача «Вай мохк» яхача израильски газето. Газета ... интерпретацена юкъе Фельдмана исторе дагадохийт цхьан хана шерра дезадения хинна «Шедар дика да, хIай тоамбола сув...» яха илли. ТIаккха, бакъдарашка хьожаргда вай.

Бакъдар аьлча, Советски Союзе «дискриминаци» лелаяь Фельдман Моисейна. Столицерча бекхий ателье болх баьб цо, цул тIехьагIа — бекхий фабрике воккхагIволча мастералла. Текстильни яйгачен промышленноста Ерригсоюзни ззочия институте лакхера образовани яьккхай, тIаккха, юххера а, бекхий промышленноста Ерригсоюзни Iилма - тохкама института воккхагIвола Iилман болхло хилар цунах. Товароведени стандартизацей лабораторе заведующи хиннав Фельдман. Бекхий производства технологегIа Iилман диссертаци кийчъеш вар. Цхьабакъда «премеш екъача хана из массаза а хIиллаица а юкъера вахав»!

Кхы диссертаци чаккхъяккхарга ца а хьежаш, Фельдман нийсхон ирази лаха Израиле хьиддав. 1972 шера 6 ноябре ший сесагаца Эстерцеи кIаьнкаца Бенционаци «даьй лаьттан» тIа ваьннав Моисей, хIанз деиз дIа Моше. Циггача, аэродроме боллашехьа а дийхад пар Эстера къаденна даманен кхыбола гаргара нахи бахача Кфар - Саба яхача городокера шоашта баха фусам лулга. Цхьабакъда керда тIабаьхкараш «абсорбце центре», мотт Iомабу яхаш бахьан а доахаш, иммигранта дагардараши сионистски паччахьалкхенна цунах баргбола пайден тохкаш йолча карантинни лагере хьожабаьб.

Фельдмангафек цуи дезалгарен Израиле лелабеча наькъа аргIойа гIойле йоккха лаьрхIаш, цудухьа цхьан къорга чу бехкаб уж. Цу тIа а бе болх нийсбеннабац воккхагIволча Iилман бойхлочоа, шийтта шера болх баь стаж а йолаш волча бекхий говзанча.

Кхы тайпа хьаштдоацар хилар эIамигача Бенциона. Цо, гучох, «Паччахьа Давид» яха дуIа тоъал безам тIабахийта дешаш хиннадац моттигерча школе: цунца деша багIараш цунна Iоттараш ен из футтарвен баьннаб. Хьехархочо. ФельдманагIар кхайка тIа а боалабаь, аьннад царга, «сакхат» доаллаш ва шун воI, берий психиатрага гIолла чаккхваккха веза из. Психиатра аьннад, Бенциона массадола хIама вIаштIехьа да, цхьабакъда дегален кIомен ва. Ше хьалхагIа хиннача школе вита йиш йолаш вац. Кфар-Сабе яхаш наьна нана йолча дIавигар кIаьнк. Цхьабакъда даьпен нанней цига бода никъ къайла бар: цига бах массаза а Израиле баьха нах.

Устдаьи устнаьнеи цIеношка квартира яьсса латтилга а хайна, Фельдман Мошес ший дехарашца садаккха йитаяц абсорбце министерство. Кфар-Сабе чуIе мукъа моттиг яц яхаш жоп тийннад цунна. ТIаккха гаргарча наха гаьна йоацаш яьсса латтача ворхI квартира списка дIаенай Фельдмана министерства болхлошка. Мэраца къамаьл де вахавн хиннав из Иерусалиме министра заместитела Шломо Розена шозза тIаийцав из, «сувенир санна» леладу цо цун записка. Ши письмо яздаьд Фельдман Мошес министрага Натан Пеледага.

Пеледа жоп дайтад: шоллагIча письмона жоп луш Фельдманга послани яйтай цо Моше селлара аьттув баьнна Тель-Авиве балха вахарах а хIаьта дезала иштта дика квартира нийсъяларах а ше гIадваха хилар хайташ. Из письмо Iодийша Моше мухь теха вийлхав: цкъа-дале, на вахаш Тель - Авиве а вацар, шозлагIа-дале, из чуIеш хинар квартире а йоацаш, тиша горинг в дар, хIаьта, кхозлагIа - дале, болх беш а вацар.

Юххера а хоадамболлав хьакхайкадаьд ФельдмангIарга, Кфар - Сабе чуIе фусам царна лургйоацилга. КIаьнк устнана йолча а вита, Мошес ший дерригa визаш оарцагIдаьхад алапи даккха моттиг лехара.

Тель - Авиве хиннав из — хIама хиннадац. Гистадруте (профсоюз), иммиграягашта новкъостал деча комитете, къахьегама министерстве хиннав—цхьанне а болх беннабац карзара а нийкха «паргIатача дунен чу» ваьннача Мошена. ТIаккха ше волавеннав из цехови фабрикашкен мастерскешкен чуувтта. Из дIачу мел вахача моттиге инженер - технолог эшац оалаш хиннад. МоллагIа болх бе а кийча вар ше, яьхад Моше — дIаэцаш хиннавац. Болх лехаш сабIарденна бетташ дIаухар.

«Iаьржа болх бе а кийча хиннав из, — язду газето, — дIаэцвалар со яьхад по макаронаш ечен маршаш деченфабрикашка а ухаш, цхьабакъда балха ваха вIаштIехьдаьнадац... ХIанз болх беш ва Моше. Кхо бутт баьннаб. Тель-Авиверча ткацки фабрике. «Товаровед» оалаш да цунгара гIулакх. КIадаш дIайдеши складе тюкаш дIачуккхухьаши ва из. Бакъда, грузчика балхах цхьа дакъа доаллаш-м да из гIулакх, хIаьта из цунна шекваш».

Моше сесаг а иззамо «оптимистка» я. Москве автодорожни института конструкторско механически факультет йистеяьккха йолча по, моцалла леча а кхаьча, «квалификаци хийцай»—хIанз теодолита кхокогбарг тексаеш лел гонахьарча моттигий топографически сурташ доахача.

Марк ЭДЕЛЬБЕРГ.
(АПН).

Советски Союзера «сийна доагор» Венгерски Халкъа Республике ухаргдола «Братство» яха газопровод юллаш латт республике. 130 километр йIаьха трасса Чехословаке гIолла чаккхйоалача СССР — Малхбузехьара Европа яхача трансевропейски газопроводагара дIайолалу.

СУРТА ТIА: юллаш латтача газопровода лаьрхIа Дунайварошера турбаш.

МТИ — ТАСС сург.

ДЕГА ЙIОВХАЛ НАХА ДIАЛУШ

Ираз долаш да советски наьха вахар. Сийрда я цун тахане, кхы а сийрдагIа, иразегIа я цун кхоане. БIаь совгIа къамех бола советски нах цхьаи интернациональни дезале вIашагIкхийтта майрра тIа болхаш коммунизмага болх. Дуне цедоаккхаш доккхий толамаш доах советски халкъо цу наькъа тIа.

Районе меттел республике а йоккхегIчарех я Курчалой-Юртара больница.

Дукха дикадараш дувца йиш я больница керттерча лорах Кадиев Маьхьмадах. Кхойтта шу хьалха кхоачашхилар бера хана деиз цунна дагалаьттар. 1961-ча шера Киргизски паччахьалкхен медицински институт чакхъяьккхача Нохч-ГIалгIайчухь болх бе хьожаву къона лор. Ший къахьегама никъ Курчалой-Юртарча больнице керттера лор волаш дIаболабаьб Кадиев Маьхьмада.

Маьхьмада хьаэцача хана чIоагIа эсала яр из больница. Тишденна, чукхетар кхерам болаш цIенош, 25 маьнги, 4 лор. Из дар дерригa цига хиннар. Из хьал овлангара деиз хувцара, керда гIишлош хьалъяра, лакха говзал йола лораш вIашагIтохара дийца а варгвоэпаш дукха къахьийгад Кадиев Маьхьмада.

Цудухьа больница хIанз йоазаргйоацаш хувцаеннай. Доккхача, сийрдача, шозза вIаштIардаьча цIеношка я из хIанз. Лакхъеннай цун дарба дара тэронаш а. 300 унахочунна лаьрхIа я из. Соахка болх бе йолаеннай укхаза керда поликлиника а. Цхьан дийнахьа 250 саг тIаэца а царга хьажа а торо йолаш я из. Эггара кердагIча медицински аппаратурайца Iалашъяь я хирургически, стоматологически, рентгенологически, физио-терапевтически, иштта кхыйола кабинеташ. Укхаза болх беш ба лакхера дешар дийша 18 лор, юкъера дешараш дийша 80 совгIа медицински йижарий, фельдшераш, акушераш.

МоллагIча а республикански больнице санна унахочунна дарба де йиш йолаш я тахан Курчалой-Юртара больница. ХIанзалено, таханарча деиз дIа ма дехха я цун хIара кабинет. Керттерча лора кабинете болх беш латт селектор. Цун новкъосталца моллагIча а отделера гIулакхаш, унахочун хьай ха массехк секунд мара эшац, Кадиев Маьхьмада. Иштта атта да сиххача гIулакха эшаш вола моллагIа лор дIакха а.

— Ший болх дукха безаш а, даггахьа из беш а ва Кадиев,— дувц цун новкъосташа-лораша. — Цо мел дер унахошта сихагIа, дикагIа дарба дара, цар унахцIено юхаметтаоттаяра тIадерзадаь да. Безаме, эздела ва из массанеца а. Цунца цхьана дика кулгалхо а ва.

Керттерча лора доккха дакъа доал коллективо ший низаца столови а, 120 сага лаьрхIа клуб а, ялх автомашина лаьрхIа гараж а хьалъярца. Из болх чакхбоаккхача 46 эзар сома маьха хIамаш кхоьый паччахьалкхенна. Иштта больница гонахьа 5 гектар гаргга майдан тIа дIаегIай 1100 Iажий гаьнаш. Ший ханнахьа Iуналдеш дика хьалкхеьй коллективо из Iажий беш. Из а цамогаш барий хьаштаьшта лаьрхIа я. ДIадахача шера безама биачул тIехьагIа 11 тонн Iажаш дIабелар Ленина цIерагIча колхозе компот кийчъе. ХIанз керда Iажаш хьабаллалца яа компот я больнице балача наха.

— Дерригa са, дега йIовхал наха дIалуш хила веза лора болх беш вола саг, — йоах Кадиев Маьхьмада.

Из чIоагIа нийса да. Иштта ва из ше. Цу тайпара медицински болхлой вIашагIкхийттаб Курчалойн-Юртарча больнице. Царна массанена шийгара хьажкхам луш керттера лор а ва. Даьхено лакха мах баьб Кадиев Маьхьмада хьаьналча къахьегама — Ленина орден еннай вунна.

Укх больнице дукха ба наьха унахцIено доранаро дерригa шоай хьинар дIалуш бола лораш, кхыбола медицински болхлой. Тайп-тайпарча къамех бале а цхьа массане юкъара, боккхача лоархIаме гIулакх кхоачашдеш ба уж.

Царех я санэпидстанце керттера лор, Кадиев Маьхьмада сесаг Елена Васильевна Лашенко. Нохчочунца цхьана ший ираз корадаьл эрсечоа. Ши воI ва цу интернациональни дезале хьалкхувш.

Курчалой-Юрта нагахьа саг хургвац больница микологически отделене заведующи Эдуард Стефанович Амброшкевич ца вовзаш. 21 шу да Орджоникидзе-городерa паччахьалкхен институт толамца чакх а яьккха Нохч-ГIалгIайчухь цо лора болх бу, царех 11 шера Курчалой-Юрта а беш. Къамах поляк ва из. Нохчашта юкъе дукха ба цун доттагIий. Шаьла районе дукха ба цун дарбанеча кулгаша хьалача лазарех бербабаь нах. Царна цIаккха а вицлургвац Эдуард Стефанович, массе а хана цунна баркал яхаш хургба уж.

Говза лор хилaрал совгIа дерригaча больница вахаре а хьинаре дакъа лоацаш ва Эдуард Стефанович. Больнице профсоюза местком председатель ва из. Цун хьалхленца дукхаза Орджоникидзе, Нальчике, Пятигорске, Тбилисе, кхыча моттигашка самукъадоаккхача экскурсешка хиннай больница коллектив. Массе хана коллектива барт-цхьагIо чIоагIъеш ва Эдуард Стефанович.

Ший декхараш тIехдихьа кхоачашдеш, наха дукха езаш я лор-инфекционист йола Мусиева Залпу а. Из гIазгIумке я. 1971-ча шера Махачкалера медицински институт чакх а яьккха еннай из укхаза балха. ЧIоагIа езаш тIанийцар больница барт болча коллективе къона лор, балха говзал йиза карaерзае новкъостал дир. ХIанз из ший болх дика лелабарал совгIа, больницерча юххьанцарча комсомольски организаце секретарь а я. Цо вIаштIехьдаьккха дукхаза Грознерча театрашка хиннаб больница болхлой.

Иштта, наьха унахцIено лорачна хьинаре болх барца бовзаш ба больница хирург Байсангуров Рамзан — нохчо, терапевтически отделене заведующий Лакишвили Мери — гIалгIа, медсестра Мирзоянц Нина — эрмало, вежарашха йолча Дагестанера баьхка лораш Моллаев Мурат, Ахмедова IабдулхьалиM, кхы дукхабараш.

Тайп-тайпарча къамех бола Курчалой-Юртарча больница лораш, цхьабарт бола интернациональни дезал а хинна, фийла латт наьха унахцIено лораеш. Наха дIалу цар ерригa шоай дега йIовхал.

А. БАРЗАНУКАЕВ,
Шаьла районерча «Коммунизман байракх» газета болхло.

Тохкама - технологически лабораторе инженер - технолог Клочко Ольга Ивановна алмазни инструментийн искусственни алмазийн Полтавски заводе къахьегаш я. Цо енна массехк рационализаторски предложени юкъеяхьарах вIаштIехьдаьннад алмазаш кийчдара процесс тоае.

Завода комсомола комитета секретара заместитель я О. Клочко. Области комсомоло ВЛКСМ XVII съезда делегаталла хержар из.

СУРТА ТIА: ОТК тIахьожамхочунца коммунистически къахьегама ударникаца Н. Кринчинскаяца къамаьл деш я О. Клочко (аьттехьа).

П. КЕКАЛО сурт.
ТАСС фотохроника.

«ВАЙНАХ»—СТАВРОПОЛЬСКИ КРАЕ

Дукха ха яцар Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен «Вайнах» яха ансамбль Гурьевски областерча Шевченко яхача городе гастроле а хинна цIаена. ХIанз ансамбла коллектив ший халхараши иллеши гойташ я Ставропольски крае бахача наха. ЧIоагIа дика мах беш тIаэц зрителаша артистий хIара номер. Безабеннаб царна солисташ Гаисов Кюри, Мухамедов Iабдулла, Синявская Тамара, Асхабова Аьсет, кхыбараш.

Цига концерташ увттадаь яьлча ансамбла коллектив Москве, Ленинграде гIоргья. Ленинграде «КIай бийсаш» яхача фестивале дакъа лоацаш хургба Нохч - ГIалгIайчен артисташ. Иштта вай ансамблага хьежаш ба Дальни Востока къахьегамхой а. Цигарча Петропавловск - Камчатске, Магадане, Благовещенске, Чите, иштта кхыйолча городашка гастролешка хургба артисташ укх аьхки.

Д. ИБАЕВ,
Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен «Вайнах» ансамбла керттера администратор.

ЗАВОДИ ТЕАТРИ

Дукхача ленинградски предприятеша договораш даьд театрашца творчески бувзамаш леладара. Адмиралтейски объединене кемаш дераша цу тайпара договор даьд Кирова цIерагIча оперей балетен театраца. «Электросила» заводо— Пушкина цIерагIча Академически театраца. Метро болхлоша — Горьке цIерагIча ДоккхагIдолча драматически театраца... Уж бувзамаш чIоагIдара хьинарегIа дакъа лоацараш сийлен дипломаш лу Ерригсоюзни театральни обществас (ВТО). Цу тайпара хьалхара дипломаш деннараш кара дийхар оаха предприятеща театрашца деча договорий хьакъехьа дувцар.

Владимиров Игорь Петрович, Ленсовета цIерагIча театра керттера режиссер, РСФСР искусствай заслуженни деятель:

—«Светлана» яхача объединенеца театро леладеча творчески бувзамий йоккха опыт Iоаяьй оаха. Массехк шу да тхона юкъе айхха бувзамаш дола. Уж хьахилар Дворецке Игнате «Человек со стороны» («Кхычахьара тIаьена саг») яха пьеса оттае кийчлуш театро болх беча хана. Из оттаялехьа хьалха предприяте йийшар оаха пьеса. А. из яцар драматически произведенена еш йола «болхлой цензура». Тхо гIертар из наха тIа миштта эцаргья хьажа а, цунца цхьана спектакль хьахилара творчески процессах уж кхетабе а. Тхона хетар цу пьесага ладувгIаш бола нах, цунга хьажа па баьхкача IергбоацилгIа. ХIаьта тхо гIалат а довлинзар.

Цу пьесах дагадовлача хана тхона хайра болхлошта дукхагIа ловш дола хIамаш малагIаш да, хIаьта спектакль кийчъеш театро тоа а йир уж сценаш. БIубенна ала йиш йолаш ва со, цу тайпарча тохкамо творчески болх тоабара театрана новкъостал даьлга. Хетаргахьа, из хила а мег спектакль наха чIоагIа дукха езаенналга. ХIанз а тIехь дукха нах боагIа цу пьесагIа хьажа.

ХIанз укх карарча хана цу тайпарча бувзамах — тха театро, драматурга И. Дворецке, «Светлана» яхача объединене — хьакхоллаш я керда пьеса. Из хетаяь заполярни города Норильска болхлошта.

Корякина Елена Петровна, РСФСР халкъа артистка, Пушкина цIерагIча драма Академически театра актриса:

— «Электросиле» эггара хьалха оаха вIашагIъеллар тхоай театральни касса филиал: цехашка хержар билеташ доаржацергдола нах. Оаха болхлой бехар кердача спектаклей генеральни репетицешка. ХIанз а тIехь цу завода хIара виъла гIа вола болхло тха театре воагIаш ва.

Иштта «бувзамаш» лелалар бахьан долаш, доагIаш махиллара, театральни искусствица бола безам чIоагIбеннаб предприяте болхлой. Масала, болхлой дехарца дукха ка йоацаш заводерча культура Двореце оаха вIашагIъеллар Халкъа театральни университет. Цига дIаязбелар бIаьш болхлой. Цар боккхача безамца ладувгI тха артистий творчески отчеташка, дакъа лоац постановкай хьакъехьа дагабувлача.

Искусство езаш бола цхьабараш дIаязбеннаб театральни критикий заводской объединене. Укхаза царна театроведене урокаш лу театра, музыкан кинематографен Института хьехархоша. Уж гIерт сценически говзал махулла кIоаргагIа Iомае.

Цул совгIа, театра художественни совете дакъа лаца оаха вийхар «Электросила» дикагIа вола токарь СССР Лакхехьарча Совета депутат Ю. К. Сидоров. «Дика кхета» саг санна лоархI из тха театра артисташа. Боккъалдар, аьлча, дика пайда а боал цо аьнначох.

Бакакин Николай Алексеевич, Кирова цIерагIча оперей балетен театра режиссер:

— Вай мехка меттел, доазол гаьнна арахьа а тIехь дика йовзаши лоархIаши я тха театра артистий искусство. Тхо каст - каста хул гастролашка. ХIаьта цига дахалехь хьалха, массаза а санна, тхо вIашагIкхетт Адмиралтейски объединене кемаш дерашца. Оаха царна йовзийт ерригa гастрольни программа, цар аьннар теркаме эц. Оаха зийнад, даькъала а дувцаш цар тхоаш накъадахьача, тха гастролаш толаме чакхъювлилга.

Массехк шу да адмиралтейцашта лаьрхIа иштта оалаш дола «болхлочун абонемент» тха театро арахеца. Из абонемент долаш волчун бокъо я театре пхе балетаген пхе операген хьажа. Абонементаш дохк чухьнахьарча маьхах. Кемаш дераш боккхача безамца болх театре. Массанена хетачох, искусство йовзарах дIаьхегIа хул вахар.

Иштта мах бар доккха хIама да тха балха тIа!

КИРПИЧНИКОВА Марина,
АПН корреспондент.

СПОРТ

ШАХМАТАШ

Городерча шахматин клубе дIахьош я шахматех ловзара маIача наха юкъера профсоюзий цхьхлагIа Ерригсоюзни ахфинал.

Цу турнире хьалхле лелаеш ва Минскера спорта мастер А. Ройзман. ТIехьарча туре цо эшавир мастералла кандидат Амбразайтис. ХIанз Ройзмана 9,5 очко я.

ШоллагIа моттиг лелаю Ярославлерча спорта мастера Арсеньева. Цун 7,5 очко я.

Вай республика чемпионо А. Хаита 12-гIча туре эшавир баьннец Шакараев. ХIанз 6 очко я вай мехкахочун.

Иштта 6 очко йолаш ва Шофман (Кишинев), Пьянков (Иркутск), Гергель (Днепропетровск). Царел ах очко хьалха воагIа Алма-Атера мастералла кандидат Владимиров.

В. Жук-Триполитов.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 май

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Телеочерк. 10.00 — «Поэзи». Д. Самойлова стихаш. 10.15 — «Сигала — планераш» яха телевизиони художественни фильм (Польша). 11.00 — «Къоначар творчество». Репортаж. 15.50 — Передачай программа. 16.20 — «М. Шолохова произведенеш искусстве». 17.00 — Шахматни школа. Разрядникий класс. «Эндшпиль». 17.30 — Босбола телевидени. Дешархошта йола передача. 18.00 — Киножурнал. 18.15 — Босбола телевидени. Берашта. «ХIара сурта тIа — малх». 18.30 — Миллионий ленински университет. «Къахьегама коллектива низ сенах латт». 19.00 — «Советски композиторий музыка». 20.00 — «Иштта я уж историеш» яхача телевизиони спектакла премьера. 2-гIа истори. 21.30 — «Къоначар оазаш». Къоначa иллиалархой Ерригсоюзни телевизиони конкурс. 22.40 — Дуней велогонка. ГДР-ера передача. 22.15 — Кердадараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.50 — Дешархошта. «М. Ю. Лермонтов вай хана». Ваь 160 шу дизарга. 18.05 — «Нохч - ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсийн, гIалгIайн меттала). 18.25— «Атеизма тема партийни сердалон системе». КПСС Назрановски райкома секретара нов. Гандалоева къамаьл (гIалгIай меттала). 18.40 — Киножурнал. 18.50 — «Барт болча дезале» (гIалгIай меттала). 19.10 — «Сорго». Iилма - популярни фильм. 19.20 — «ХьажкIаш дIайкина доалаш латт тхо». 19.40 — Шоана, бераш. 19.50 — Кагирхошта йола передача. 20.00 — Фильм-концерт.

17 май

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Iуйранара гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Берашта. «Тенкий тикачу». 10.00 — Телеочерк. 10.30 — Чайковске цIерагIча дуней халхьашта юкъерча 5-ча конкурса накъадолхаш. 11.00 — «Традиционни вIашагIкхетар». Горьковски автозавода гIишлошъераш вIашагIкхетарах. 15.45—Передачай программа. 15.50 — «Азербайджан телефильм» яхача студе документальни фильмай программа. 15.45 — Берашта. «Говза кулгаш». 17.15 — «Хоржамашта накъадолхаш». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Берашта йола передача. 18.35 — «Нохч - ГIалгIайче гIолла». Информационни программа (эрсий, нохчий меттала). 18.55 — Кагирхошта йола передача. 19.05 — Киножурнал. 19.15 — «Унах. цIено» (гIалгIай меттала). 19.45 — «Бокъонца бола атеисташ хьалкхебе беза» (нохчий меттала). 20.00 — «Иштта я уж историеш» яхача телевизиони спектакла премьера. КхоалагIа истори. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. «Сийна огонек». Йистеяьлча — передачай программа.

II ПРОГРАММА

17.25 — Фильм-концерт. 17.55 — «Йоккха искусство — берашта». Кинопередача. 19.30 — Концерт.

РАДИО

16 май

6.30 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — У. Бексултанова произведенех оттадаь концерт. 8.50 — НТИ-74. 16.00 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.15 — «Ширача замах юхедисаваш эшац!» яха М. Осмаева корреспонденци. 16.30 — «Лакхале» яха радиовыпуск (нохчий меттала). 16.45 — Агитатораша дуьй депутаталла кандидатех. 18.00 — Керда хоамаш (эрсийн, нохчийн, гIалгIайн меттала). 18.40 — Интернациональни доттагIалла радиоклуб (гIалгIай меттала).

17 май

6.30 — «Юртара вахар». 6.45 — Хоамаш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Халхара аппараш. 8.40 — «Даьхен патриоташ кхебе» яха М. Аушева беседа (гIалгIай меттала). 16.00 — «Яхьо толамаш совдоах» яха корреспонденци (нохчий меттала). 16.15 — Промышленни комплекс болх беш я. Украински радио репортаж. 16.30 — Кавказа халкъий иллеши ашараши (гIалгIай меттала). 18.00 —Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грозней хувцалуш морхаш а йолаш, дукхагIча даькъе йоачаи а йоацаш, малхбоалехьара секунде 5—9 метр чIоагIа мух а хьекхаш ха хилеи фегара температура республике гIолла 22—26, Грозне 24—26 градус йIовхал йолаш хилеи тарлу. Кхоанеи ломмеи хувцалуш морхаш а йолаш, лоадама йоачаи а йоацаш, бе-беча оагIорахьара мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 7—12, деношка 18—23 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктохкама секретара—3-34-38; партийни вахарен культуран отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051 г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

Заказ № 4550.